

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.**

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto.
Za inozemstvo 20 D. — Posamezna številka stane 50 para.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na pol strani 400 D,
na $\frac{1}{4}$ strani 200 D, na $\frac{1}{8}$ strani 100 D, na $\frac{1}{16}$ strani 65 D, na $\frac{1}{32}$ strani 35 D.
Vsaka beseda v »Malih naznanilih« stane 25 para, najmanj pa skupaj 6 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za
Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz
»Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 22. Ljubljana, 30. novembra 1922. Letnik XXXIV.

Obseg: Preizkusi z umetnimi gnojili spomladi l. 1923. — Gnojimo travnike! — Stanovski tovariši, zagotovite si zadostno
krme za prihodnje leto! — Pokladanje ribje moke prasičem. — Kako je treba ravnati z letošnjim moštom in vi-
nom. — O zemljiški renti in dviganju kmetijske proizvodnje. — Poročilo o delovanju Kmetijske družbe za Slovenijo
l. 1921. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — Družbene vesti. — Listnica uredništva.
— Inserati.

Preizkusi z umetnimi gnojili spomladi leta 1923.

Kmetijska družba je sklenila spomladi 1923. l. nadaljevati preizkuse z umetnimi gnojili, ki jih je že v tekočem letu započela, na podlagi katerih bi se zbrali podatki, ki naj pokažejo potrebo naše zemlje v različnih delih Slovenije po hranilnih snoveh. Letošnji gnojilni preizkusi so navzlic suši ugodno uspeli, pričakovati je torej, da bo učinek tudi v prihodnjem letu zadovoljiv.

Na temelju letošnjih preizkusov, smo prišli do izkušenj, ki jih bo pri prihodnjem tostvarnem delovanju treba upoštevati. Preizkusi z umetnimi gnojili v letu 1923., se bodo torej izvedli na sledeči način:

1. Pri izvedbi teh preizkusov se bodo najprej upoštevale delovne podružnice, absolventi kmetijskih šol in potem vsi umni kmetovalci, ki se za to zanimajo.

2. Vseh preizkusov bo približno 200, od katerih bo 50 izvedenih v demonstrativne svrhe, da se ž njimi sploh pokaže učinek umetnih gnojil. Ti bodo izvedeni na površini od 2000 m², razdeljeni na štiri zemljišča po 500 m². Ostalih 150 preizkusov bo pa imelo namen pokazati ne samo splošen učinek umetnih gnojil, ampak tudi ugotoviti, katera vrsta umetnih gnojil je v enem ali drugem kraju učinkovitejša; izvedeni bodo na površini od 600 m² s 6 preizkusnimi zemljišči.

3. Od vseh 200 preizkusov se bo izvedlo 80 na travnikih, 40 na raznem žitu, 40 na koruzi, 40 na krompirju in pesi.

4. Prijave za te preizkuse sprejema Kmetijska družba do 20. decembra t. l. Na podlagi došlih prijav bo

družba določila, koliko in katere vrste preizkusov se v posameznih krajih izvedejo. Vsak priglasilec mora natančno navesti ime in naslov posestnika, ki bo izvedel preizkus, vrsto kulture, za katero se je odločil in površino prostora, ki ga v ta namen da na razpolaganje.

5. Vsi preizkusi naj se po možnosti izvedejo ob cestah in potih, da lahko vsak mimoidoči opazuje učinek umetnih gnojil.

V posameznih krajih, kjer se oglasi po več posestnikov za izvedbo preizkusov, se bo iste izvedlo na eni kulturi (na pr. vsi preizkusi na travnikih, ali vsi na žitu itd.), da se lažje da kontrolirati uspeh na podlagi enakih vremenskih vplivov.

7. Vsi ti preizkusi se izvedejo pod nadzorstvom kmetijskih strokovnjakov, ki jih določi Kmetijska družba.

8. Vsi preizkuševalci se bodo morali zavezati, da se bodo točno držali navodil, ki jih bodo pri tem delu dobili, posebno pa, da bodo pridelek natančno iztehtali, določili učinek posameznih umetnih gnojil in o tem svoječasno poročali Kmetijski družbi.

9. Prijave za preizkuse z umetnimi gnojili je doposlati družbi najkasneje do 20. decembra t. l. Do konci januarja 1923. l. se bodo določili preizkuševalci in način preizkusov ter se bodo brezplačno doposlala za to določena umetna gnojila. Začetek dela pri preizkusih bo pa koncem februarja, oziroma ob začetku spomladanskega obdelovanja.

Pozivljejo se podružnice, absolventi kmetijskih šol in sploh vsi umni gospodarji, da se čim prej prijavijo za te preizkuse pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

Gnojimo travnike!

Inž. F. Vončina, Grm.

Rodovitnost naših travnikov je zadnje čase močno popustila. Travniki pridelki na senu in otavi so močno padli; posledica tega se že prav močno občuti pri živinoreji, ker je ravno pridobivanje kakovostno in množinsko dobre krme na travnikih in ravnatako na njivah podlaga uspešne živinoreje. Travniki pridelki je bil posebno lansko in letošnje leto skrajno slab in nezadosten. Krivda temu se splošno pripisuje veliki poletni suši.

Pomanjkanje dežja v poletnih mesecih je res vzrok slabemu pridelku. Drugi večji vzrok je pa ta, da je travniška zemlja vsled nezadostnega, skrajno pomanjkljivega gnojenja močno izčrpana. Nedostajalo je domačih gnojil, primanjkovalo je pa istotako umetnih gnojil. Da se napravi travnike zopet rodovitne ter da se dvigne travniške pridelke, se mora travnike predvsem močno zagnojiti. Kdor pridelava v svojem gospodarstvu dovolj domačih gnojil, bo moral gledati na to, da pognoji z njimi, vsakoletno menjaje, vsaj mali del travnikov, ostale travnike pa z umetnimi gnojili. Toda, koliko gospodarjev pa pridelava dovolj domačega gnoja, da bi ga imel za travnike na razpolago? Premnogo gospodarjev je, ki jim istega še za njive primanjkuje. V tem primeru so navezani na umetna gnojila, in to tembolj, ker so dandanašnji umetna gnojila na razpolago. Poleg tega pa ta niti niso toliko poskočila v ceni, kakor seno. Dandanašnji mora pač vsak razumen gospodar uvideti, da ne more izhajati brez umetnih gnojil, če hoče dvigniti količino rodovitnosti svojih zemljišč in če noče svoje zemlje še nadalje izmzgavati in izčrpavati. Svojo zemljo mora založiti izdatno z rastlinskimi redilnimi snovmi v taki obliki, v kateri so one najcenejše, to je v obliki umetnih gnojil. Kdor tega ne uvidi, temu pač ni pomoči; njega gospodarstvo bo šlo gotovo rakovo pot, kmetija mu bo vedno manj nesla.

Travniki moramo gnojiti z fosforovokislimi, kalijevimi in dušičnatimi umetnimi gnojili; ker je le tako pričakovati popoln uspeh gnojenja. Posebno za gnojenje travnikov s fosforovokislimi in kalijevimi gnojili je sedanjí čas, do konci zime, najprikladnejši, zaradi tega, ker pade čez zimo obilo moče, ki raztopi pravočasno ta gnojila v zemlji, da so do pričetka rasti že rastlinam na razpolago. V zgodnji spomladi je pa skrbeti, preden prične rastline rasti, še za gnojenje z apnovim dušikom.

V prvi vrsti je skrbeti, da preskrbimo travnike zadošči s fosforovokislimi gnojili. Za to gnojenje pride v prvi vrsti v poštev: Tomasova žlindra, katero se trosi sedaj, oziroma koncem zime. Tomasova žlindra ne deluje samo zaradi svoje vsebine na fosforovokislino, temveč deluje v njej tudi apno, katero vsebuje, kar je zelo važno za naše zemlje, ki so večinoma revne na apno. Gnojenje s Tomasovo žlindro da tudi krmo, ki je bogatejša na pepelu, zaradi česar taka krma pri živini več izda, posebno pri mladi živini, ker pospešuje rvorbo kosti. Imamo pa tudi druge dobre strani tega gnojenja, namreč to, da vsled tega gnojenja pridelamo boljši hlevski gnoj, da s tem tudi izboljšamo naše njivske zemlje in povečamo njih rodovitnost. Za težke zemlje se vzame namesto Tomasove žlindre superfosfat.

Rastline pa ne potrebujejo sedaj samo gnojenja s fosforovo kislino, ampak za uspešno rast tudi velike množine kalija, s katerim se tudi sedaj gnoji. Samo od Tomasove žlindre ni pričakovati takega uspeha, veliko večji uspeh se doseže, če se gnoji travnike

jeseni s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, vrhutega pa še spomladi z apnovim dušikom. Le s takim gnojenjem se doseže popoln uspeh in se vsako gnojilo obrestuje v polni meri. Na travnike je dati na ha vsaj 5 do 6 stotov Tomasove žlindre in 2 do 3 stote kalijeve soli. Če je pa zemlja bolj peščena, tedaj se vzame namesto kalijeve soli 6 do 8 stotov kajnita.

Letošnji uspehi gnojilnih preizkusov.

Da se v kljub suši s takim gnojenjem dá vseeno pridelati na travnikih obilo sena, potrjujejo gnojilni preizkusi letošnjega leta, ki so se napravili na posestvu državne kmetijske šole na Grmu. Nepognojene površine so dale skupnega pridelka na senu in otavi 4637 kg na ha. Travniki, gnojeni s 500 kg Tomasove žlindre in 700 kg kajnita na ha, je dal 6085 kg pridelka na ha, torej 1448 kg več, kar odgovarja pri računanju gnojil in sena po tržnih cenah povečanemu čistemu dobičku za 8400 K na ha ravno zaradi gnojenja. Še večji čistí dobiček je dalo gnojenje s 500 kg Tomasove žlindre in 250 kg kalijeve soli na ha. Na tej površini se je pridelalo 7113 kg sena in otave na ha, torej 2476 kg sena več kakor na negnojeni površini, kar odgovarja čistemu dobičku vsled gnojenja 19.200 K na ha.

Kmetovalci, upoštevajte te številke, ki so jih dale preizkušnje, ter pognojite svoje travnike sedaj s Tomasovo žlindro in kalijevo soljo, oziroma s kajnitom, kakor gori omenjeno, da ne bo takega pomanjkanja krme.

Tomasovo žlindro in kalijevo sol, oziroma kajnit, se sme pred trošenjem zmešati; ta zmes se pa mora v teku 24 ur raztrositi, drugače se sprime v trde kepe. Čas za trošenje je najboljši sedaj pred snegom. Po snegu se sme le tedaj trositi, če ga je malo in če je zemljišče bolj ravno.

Stanovski tovariši, zagotovite si zadostno krme za prihodnje leto!*)

Lanska in letošnja suša nas sili, da začnemo misliti, kaj bi se dalo proti tej elementarni uimi ukreniti. Vsakemu kmetovalcu je znano, da dobro zagnojen travnik da veliko več krme kakor negnojen, in to tudi v kljub suši.

Najboljši, četudi ne najcenejši gnoj je dober hlevski gnoj in gnojnica, ampak eno napako imata, in ta je, da ju je vedno premalo.

Pred vojno smo travnike že precej gnojili z umetnimi gnojili, sedaj se je pa to v nekaterih krajih popolnoma opustilo, to pa z raznimi izgovori. Eden trdi: sedanja umetna gnojila so za nič; drugi: umetna gnojila zemljo izsesajo; tretji: umetna gnojila so predraga; četrtri: ni denarja; itd. itd. Vsi ti izgovori so jalovi. Jaz gnojim domače travnike z umetnimi gnojili v zvezi z gnojnico z najboljšim uspehom že 11 let, in sicer po nasvetih, ki jih priporočajo kmetijski strokovnjaki. (Mimogrede povdarjam veliko važnost izbire takih umetnih gnojil, ki so prikladna za dotično zemljo, ker to se danes še vse premalo upošteva.)

*) Opomba uredništva: Prejeli smo dopis od preprostega kmetovalca, ki iz večletnih izkušenj zna primerno ceniti vrednost umetnih gnojil. Ta spis se nam zdi primeren za objavo, ker ga piše kmetovalec iz svojih izkušenj svojim tovarišem v spodbudo, in ker prav jasno dokaže učinek umetnih gnojil ob suši.

Po lastnih 11 letnih izkušnjah, moram potrditi, da še ni noben travnik opešal ali pa bil izsesan, ampak nasprotno: od leta do leta rase boljša trava in primeroma veliko več nego poprej, ko se ni nič gnojilo. Edini izgovor, ki bi dandanes še nekoliko držal, je, pomanjkanje denarja na kmetih, pa tudi tega se da z varčnim gospodarstvom nekaj prihraniti za nabavo umetnih gnojil, vsaj na boljših kmetijah. Če bi mi Slovenci lansko in letošnje leto pognojili svoje travnike z umetnimi gnojili ter nanje zvozili vso gnojnico, ki se danes brez koristi odteka v vaški potok ali v mlako, bi vkljub suši pridelali še enkrat toliko krme kakor smo jo sicer. V dokaz mojim trditvam, da se izplačajo umetna gnojila, podam praktične izkušnje letošnjega leta na svojem travniku.

Meseca februarja t. l. sem odmeril na lahki puhličasti zemlji 4 zemljišča po 1 ar (100 m²), ki so dala sledečo množino krme:

Zemljišče številka	Gnojenje	Pridelek je znašal kg		
		sena	otave	skuno
1	negnojeno	25	9	34
2	2½ kg apnovega dušika	28	8	36
3	4 kg kost. superfosfata, 5 kg lesnega pepela	35	14	49
4	4 kg kost. superfosfata, 5 kg lesnega pepela in 2½ apn. dušika	46	18	64

Iz teh števil lahko vsak izračuna, če se umetna gnojila izplačajo. Z nakupom umetnih gnojil, ubijemo pa dve muhi na en mah. 1. Z boljšim gnojenjem povečamo produkcijo vseh kmetijskih pridelkov, z nadprodukcijo življenjskih potrebščin pade tudi draginja. 2. Pri vednem padanju naše valute, naložimo naš papirnati denar v zlato, to je v obliki krme, ki jo pridelamo toliko več prihodnje leto. Sicer pa po mojem skromnem mnenju so umetna gnojila, prav rabljena, v zvezi z uporabo zadnje kaplje gnojnice, prvi pogoj za izboljšanje našega gmočnega stanja.

Franc V.

Pokladanje ribje moke prasičem.

Živinorejski ravnatelj dr. Probst je objavil v kmetijskem listu „Wochenblatt d. landwirtschaftl. Vereines in Bayern“ spis o pokladanju ribje moke prasičem, iz katerega za naše prasičerejce sledeče posnamemo:

Najboljše in najizdatnejše beljakovinsto krmilo za prasiče, ki se da kupiti, je ribja moka. Predsodek mnogih kmetovalcev proti temu krmilu ni umesten. Ribja moka, ki se dandanes prodaja, je skoraj brez vsake maščobe in se zato ni bati, da bi prasičje meso ali slanina od nje dobilo kaj okusa po ribjem olju.

Pri pravilni uporabi ribje moke se da skrócić doba pitanja za tri do pet mesecev. Z ribjo moko krmiljeni prasiči postanejo že v šestem do sedmem mesecu 100 kg težki. (To seveda velja le za zlahitne prasiče, ali ki so križani z angleškimi, kakor jih sedaj večinoma imamo v Sloveniji.) Vsakemu pujsku, ki je določen za pitanje, je pokladati od dneva odstavljenja do končnega pitanja na dan 120 do 150 gramov ribje moke. Potemtakem dobivajo majhni prasiči toliko kakor veliki, toda samo v pričetku malo manj, da se na to krmilo privadijo. To pa zato, ker mlade živali tvorijo več mesa, dočim starejše več slanine. Beljakovina v krmi je pa zlasti za tvorjenje mesa neobhodno potrebna, zato morajo dobiti mlade živali toliko ribje moke kakor velike.

Prasiči se običajno trikrat na dan krmijo. Ako se poklada dnevno vsakemu prasiču 120 do 150 gramov ribje moke, potem potrebuje vsak prasič pri vsakem krmiljenju 30 do 50 gramov ribje moke. Ker kmetovalci neradi tehtajo ali merijo, se je najbolje držati praktične mere, ki je vselej in povsod na razpolaganje. Prava množina ribje moke se najlažje določa s periščem roke. Eno perišče ribje moke tehtata z ozirom na velikost roke 40 do 50 gramov. Pokladanje ribje moke je torej zelo preprosto.

Ribja moka se preprosto pomeša med pripravljeno prasičjo krmo. Če je n. pr. pripravljena krma za dva prasiča v kakem škaflu, se vrže vanjo dvoje perišč ribje moke, ki se jo potem dobro s kako palico s krmo zmeša. Prasiči hlastno žro tako krmo. Ako je v krmi ribja moka, so živali veliko bolj ješče in korita do zadnjega izpraznijo, četudi drugače ni krma posebno okusna.

Ribja moka ima v sebi najmanj 50% beljakovin, torej petkrat toliko kakor otrobi, ne stane pa navzlic njeni visoki ceni petkrat toliko. Ribja moka je torej eno najizdatnejših beljakovinstih krmil in je za prasiče tudi zato važno, ker ima v sebi živalsko beljakovino, katera je prasičem neobhodno potrebna. Vrhutega ima ta moka še 15% fosforovokislega apna (krmilnega apna) v sebi, kar je tudi zelo važno.

Kdor svoje prasiče krmi z ribjo moko, jih pita veliko hitreje in ceneje, ker na eni strani skrči pitalno dobo in na drugi strani prihrani veliko ohranilne krme.

Ali naj se ribja moka poklada le prasičem, ki so določeni za pitanje? Ne; poklada naj se tudi prasičem, ki so določeni za rejo, merjascem in zlasti doječim svinjam, in sicer vsaki živali pri vsakem krmiljenju eno perišče. Mladi prasiči za rejo se potem veliko hitreje razvijajo, merjasci rajše in boljše plemene in doječe svinje imajo več mleka, ker beljakovina ribje moke mlečnost izredno ugodno pospešuje.

K tem izvajanjem dostavimo, da ima Kmetijska družba za Slovenijo še malo količino ribje moke na razpolaganje, in sicer v celih vrečah po 100 kg kilogram po 32 K in na drobno kilogram po 34 K.

Kako je treba ravnati z letošnjim moštom in vinóm.

Kadar grozdje dobro dozori in se potrga v lepem vremenu, ni ravnanje z vinom velika umetnost, težavnejše pa je, ako se ima opraviti z abnormalnim moštom in vinom.

K takemu se mora prištevati tudi naš letošnji vinski pridelek. Vsled mokre in mrzle jeseni kaže letošnji vinski pridelek abnormalno sestavo. Sladkorja je bilo v moštu za 2—4% premalo, medtem ko je bila kislina normalna. Z gnilih grozdem so prišle v mošt mnoge snovi, ki ga delajo nestanovitnega. Mrzlo vreme je oviralo pravilni razvoj kiplnih glivic, kiplenje se pri nepazljivem ravnanju ni pravilno vršilo.

Vina so v takih letih rada nestanovitna in pokvarjenju podvržena, in na vinogradniku je ležeče, da z umnim kletarjenjem odpravi nastale nedostatke.

V naslednjem naj podam opis pravilnega ravnanja z moštom in vinom v takih letih.

Ravnanje z moštom.

V trgatvi se mora vsak napreden vinogradnik posluževati moštne tehtnice, da lahko spozna ali in koliko je treba abnormalno sestavo mošta zboljšati.

Letos je kazala moštna tehtnica, da ima mošt sladkorja premalo, tisti, ki je sladkor dodal, je dobro storil in se bo njegov vinski pridelek dobro razvijal in znatno razlikoval od kakovosti drugih vin.

Sladkor je treba dodati takoj po trgatvi, že v pričetku glavnega kipenja, sicer se lahko zgodi, da ne pokipi in kakovost mošta še poslabša. Pravilno je, da se sladkor zviša le na normalno višino. Nad 4% sladkorja pridejati, se sploh ne priporoča.

Gnilo grozdje vsebuje mnogo snovi, ki škodujejo okusu in stanovitnosti vina. Gnilo grozdje je posebej obrati, hitro izprešati in napolniti v dobro zažveplan sod (1 trak žvepla na hl). Po preteku dveh dni je tak mošt pretočiti in prezračiti ter mu dodati čistih drož. Kipenje se vrši potem normalno, mošt pa izgubi gniloben okus.

Zdravo grozdje kaže v mokrem vremenu tudi čim prej mogoče izprešati. Sod se zažvepla zmerno (s polovico zgornje množine žvepla). Moštu se doda čistih drož.

Kipenje. Važno je, da mošt hitro in popolnoma pokipi. Ako se to ne zgodi, se posebno v manj kislem moštu razvijajo glivice, ki ga kvarijo. Mošt postane sluznat in vlačljiv (volan). Poleg dobrih drož, pospešuje kipenje najbolj pravilna toplota, ki znaša 15–18° C, to je 12–14° R. Zato ima dober kletar v trgatvi toplomer pri roki. Ako je toplota mošta nižja, jo mora zvišati. Mošt se segreje, ako se ga nekaj litrov vzame iz sode, v lončenem ali posteklenjenem piskru segreje na kakih 60° C (ne kuhati!), vroč mošt vlije v sod in pomeša. Če kaže toplomer 15–18° C, se preneha, in mošt začne kmalu lepo kipeti.

V času kipenja je skrbeti, da je v kleti toplo; klet je zračiti le v najnujnejši potrebi, ob času, ko ni zunaj premrzlo, drugače je okna in vrata kleti dobro zapreti. Če vrenje prezgodaj ponehuje, dokler mošt še sladi, je premešati droži, da se vzbude h kipenju, če treba se zviša toplota mošta zopet na 18° C. Sod je zapreti s kipelno veho.

Pretakanje vina.

Po končanem kipenju se prično drože vsedati na dno sode. V tem času se stori najbolje, da se sod z vinom do vrha napolni in nalahko zamaši (najbolje z dokipevalno veho). Tako je pustiti vino do prvega pretakanja, ki se vrši od konci novembra do svečnice.

Če je vino kislo in klet topla, je čakati s pretakanjem lahko dlje, če pa kaže vino kako napako (dušek, duh po žveplu, rjavenje itd.), se pretoči poprej. Navadno se pretaka okoli božiča.

Preizkušnja stanovitnosti. Preden se vino pretaka, se preizkusi njegovo stanovitnost. To je posebno važno letos, ko je z gnilim grozdem prišlo v vino mnogo oksidaze, ki dela vino nestanovitno.

Iz vsakega sode je vzeti kozarec vina in ga pustiti 2–3 dni stati. Če se vino v kozarcu lepo čisti, je normalno, če pa temni, rjavi ali celo gosto postane, je abnormalno.

Prvo vino je pri pretakanju dobro prezračiti, sod, v katerega se pretaka, pa le zmerno zažveplati.

Drugo vino se pretoči tako, da pride z zrakom čim manj mogoče v dotiko in sod, v katerega se pretaka, je dobro zažveplati (1–2 azbestne trščice žvepla na hl). Sod je napolniti v prvem in drugem primeru do vrha, nalahko zamašiti in počakati 14 dni. Po preteku tega časa je vino še enkrat preizkusiti. Ako bi še rjavelo, je dodati 3–5 gramov natrijevega bisulfata (v kozarcu vode razmešanega) na hl.

Če se tako postopa, se dobi stanovitno vino in če se ž njim tudi nadalje pravilno ravna, se ne more pokvariti.

Odstranjevanje duška. Marsikatero vino bo imelo letos nečisti okus in slab duh. Temu pravimo, da ima vino dušek. Najčešče pride dušek od slabe posode, kajti povečini ravna jo vinogradniki s posodo še jako nemarno.

Kdor ni gnilega grozdja odbiral, hitro prešal in mošt žveplal, ta bo dobil vino z gnilobnim okusom. Oboje se da odpraviti. Ako je dušek le slabotno razvit, se ga odpravi lahko s čiščenjem vina z želatino. V huših primerih je pa seči po eponitu ali enokarbonu (vinskem oglju). To je fini črni prašek, ki vinu močno odteguje duh in barvo. Na 100 l vina se vzame 50 do 200 gramov, kar je odvisno od tega, kako močno je dušek razvit. Prašek se odtehta, razmeša z nekaj litri vina v škafu na redko kašo, vlije v sod in tam z vsem vinom dobro premeša. Mešanje se skozi pet dni vsak dan ponovi, da se prašek prehitro ne 'usede. Nato se sod zalije, zamaši in pusti prašek poleči na dno. Po preteku 14 dni se vino od njega pretoči in zmerno zažvepla.

Daljša ravnanje. Preden nastopi pomlad, se vino še enkrat pretoči, da ne leži preko poletja na kaležu.

Tekom poletja se vino redno vsakih 10 dni doliva, da je sod vedno poln.

V vročini je paziti, da se klet preveč ne segreje. Najboljša toplota za vino je pozimi in poleti 10–15° C (8 do 12° R).

Če se vino samoodsebe ne učisti, se pomaga lahko s čiščenjem ali s filtriranjem. Najboljše čistilo za navadno belo vino je želatina.

Priporočam vinogradnikom, da se izobrazijo v kletarstvu. Najboljša prilika se jim nudi na kletarskih tečajih, ki se bodo tekom te zime vršili v kmetijski šoli na Grmu.

B. Skalický.

O zemljiški renti in dviganju kmetijske proizvodnje.

Inž. Čiro Jeglič.

Sredstva kmetijske proizvodnje in vsake produkcije sploh so: narava, delo in kapital. Prirodni odnošaji (tla, klima, življenske sile, gospodarski položaj posestva) so temelj, ki na njem delo in kapital ustvarjata vrednote. In vstvarjati vrednote pomeni „producirati“. S pomočjo dela in kapitala oživljuje ter črpa oratar iz prirode, iz zemlje nove, doslej mrtve kapitale in od njegove sposobnosti je odvisna dobičkanost teh novih vrednot.

Priroda, delo in kapital prinašajo kmetu-gospodarju vsak svoj prinos njegovega dohodka: zemljišče prinaša zemljiško, kapital daje kapitalno rento in delo zopet rento vložnega dela. Od celokupnega prinosa smatramo torej kot zemljiško rento oni del, ki ostane lastniku zemljišča po odbitku vseh proizvodnih stroškov (plače za vloženo delo, amortizacije za investirani kapital in pripadajočih obresti). Zemljiška renta je lahko različna tako po svojem značaju kakor po svoji višini.

Vzemimo kratek primer: S poviškom prebivalstva v deželi rase tudi konsum, poraba kmetijskih pridelkov. Da se zadosti rastoči potrebi, je vzeti pod plug tudi slabšo zemljo, katere se doslej ni izplačalo obdelovati. Kmet, ki z muko obdeluje to zemljo, gotovo ne bo hotel prodajati pridelkov izpod proizvodnih stroškov. Ali lastniki boljših zemljišč zopet ne bodo hoteli prodajati enakovrstnih svojih pridelkov ceneje, nego prodajo posest-

niki slabše zemlje. Na ta način torej nastane neka razlika proizvodnih stroškov na dveh raznovrstnih zemljiščih in ta razlika predstavlja rento, ki jo dobiva lastnik kakovostno boljše, plodnejše njive.

Drugi primer za zemljiško rento: Dvoje enako rodovitnih zemljišč proizvodjata zelenjavo za trg v bližnjem mestu. Prvo leži tik mesta, drugo mora dovažati na prodajni trg recimo iz daljave 5 km. Posestnik prvega zemljišča trpi za dovažanje zelenjave na trg minimalne stroške, producira torej ceneje, nego lastnik oddaljenega vrta. To je renta položaja.

Da se povrnemo k početnemu razmotrivanju! Rekli smo, dohodek posestnika-kmeta je sestavljen iz prinosov vseh treh faktorjev: zemljišča, kapitala in dela. Kolika renta odpada na posamezne faktorje, to je vprašanje, ki se težko rešuje. Da poenostavimo naše razmotrivanje, pogledimo samo, v kakšnem odnosu, relaciji se pokazujejo razne vrste kapitala v teku proizvodnje in kakšen je njihov vpliv na čisti dobiček nekega gospodarstva. V to svrhu bomo združili zemljišče in proizvodno glavnicu pod pojem „kapital“ in ločili ta kapital v dve skupini: v temeljno, zemljiško in v obratno glavnicu.

Prva skupina obsega tla in vse, kar je z njim neločljivo v zvezi: poslopja, drenaža in sploh vse gradbe gospodarske.

A v obratno glavnicu spadajo: živina, stroji in orodje, seme, krma, gnojila, denar in sploh vse zaloge.

Čisti dohodek kmeta - gospodarja mora vsebovati vsaj obresti vseh v njegovem kmetijskem obratu vezanih glavnice. Ako odbijemo od čistega dohodka 5 odstotne obresti za obratni kapital, to nam ostanek predstavlja rento temeljne, zemljiške glavnice. Od tako dobljene „temeljne rente“ je odračunati še obresti za zgradbe in poslopja, pa dobimo „čisto rento tla“, čisto zemljiško rento.

Iz čiste zemljiške rente, ki se nam odkrije s pomočjo knjigovodstva, lahko dalje in najbolj zanesljivo sklepamo na vrednost dotičnega zemljišča. Ta način procene nam pove pravo pridobitno vrednost zemljišča, določeno na temelju dobička, črpanega iz zemlje. Izračunimo pa to vrednost, ako smatramo rento kot obresti zemljiškega kapitala. Primer:

Neka kmetija obsega 30 ha in daje povprečno 4000 K čistega dohodka na leto. Na temelju knjigovodstva odbijemo od čistega dohodka sledeči iznos:

5% obresti za 20.000 K obratne glavnice	1000 K
4% obresti za 20.000 K glavnice v zgradbah	800 K

1800 K

Ostanek 2200 K nam predstavlja čisto zemljiško rento. Če vzamemo kot obrestno mero za kapital v zemljišču 3—4%, — za najvarnejšo glavnicu se jemljejo najnižje obresti — potem moramo teh 2200 K samo pomnožiti s 33 $\frac{1}{3}$ oz. 25, in dobljeni znesek nam predstavlja pridobitno vrednost dotične zemlje. V našem primeru znaša ta vrednost približno 73.300 K pri 3% obrestni meri, oziroma 55.000 K pri 4% obrestni meri.

Jasno je, da postaja čista zemljiška renta tem manjša, čim več obresti se mora n. pr. odračunati za poslopja. Kmet torej, ki postavlja nove, potratno urejene zgradbe in ne doseže s tem primerno večjega čistega dohodka, uničuje sam svojo zemljiško rento, ali drugače rečeno: iz bogatega bajtarja postane siromašen, zadolžen „gospod“.

Kmetijska znanost je ugotovila, katero razmerje med potrebnimi glavicami je najprimernejše za poedina gospodarstva. Tako n. pr. odpada na dobro urejenem,

100 ha obsegajočem posestvu v nemški Prusiji od celokupne vrednosti: 70—53% na zemljišče, 10—13% na zgradbe, 20—30% na obratno glavnicu.

To razmerje ni odvisno samo od velikosti posestva, nego tudi od klime, kakovosti zemlje, načina, organizacije dotičnega obratovanja, od cene kapitala in delovnih moči, od prodajnih prilik itd. Vidimo torej, da je vsaka kmetija celina sama zase, ki živi in uspeva le, če so ji dani vsi življenski pogoji, ona je živo telo, živ, skladen organizem, ki ga mora kmet-gospodar dobro poznati. Ako naj ta organizem ostane zdrav, se ne sme razvijati en organ na škodo drugega; če trpi pomanjkanje en del tega telesa, neizbežno gine vse telo. To telo potrebuje hrane, krvi, sile, ki goni in vzdržuje življenje po njegovih organih: obratne glavnice, prometnega kapitala. Kdor n. pr. o času potrebe ne razpolaga z najnujnejšo količino obratne glavnice, z dovoljno množino semenja, gnojil, denarja za redno opravljanje tekočih poslov, ta tudi ne more pričakovati dobička od svojega gospodarjenja; brez krvi, brez hrane ni življenja in telo ne more roditi sadu.

Bolnega telesa kmetijskega gospodarstva ne moremo zdraviti z nekim stalnim, šablonskim receptom; zdravilo pomaga samo, če poznaš korenino bolezni. To pa odkriva kmetijsko knjigovodstvo, gospodarski računi. Knjigovodstvo vrši kontrolo, budno nadzira in pazi na zdrav razvoj in uspeh kmetijskega obrata, ono preiskuje, analizira in spoznava činitelje, ki odločujoče vplivajo na dobičkanost kmetovanja.

Vrhovno načelo, ki vodi slednjega gospodarja, je težnja, da črpa in izbije iz svojega gospodarstva čim večji trajni čisti dohodek. Zato mora kmet urediti poljedelstvo in živinorejo na svojem posestvu tako, kakor to odgovarja dotičnim prirodnim prilikam in stroškom za uporabo dela in kapitala; le tako bo dosegel svoj privatnogospodarski cilj: dobivati čim večji trajni dohodek od svojega zemljišča. Najvišji čisti dobiček se pa seveda ne doseže vselej s pomočjo največjih pridelkov, ki jih zamore proizvodjati neka kmetija. Tu mnogo odločujejo kreditne in prodajne razmere ter predvsem stroški za nabavo proizvodnih sredstev (gnojila, stroji, najeti delavci!). Vsled tega često ne more in noče iti korist posameznika po fisti poti, kakor jo zahtevajo n. pr. državni, narodnogospodarski interesi. S stališča narodnogospodarskega je najpopolnejši, najkoristnejši in najzaslužnejši oni kmetijski obrat, čigar večji čisti dobiček temelji na povišani, intenzivirani proizvodnji. Stremeti moramo torej za tem, da se vendar, kolikor je pač v danih prilikah mogoče — in v 85% agrarni državi to mora postati mogoče! — najde soglasje posameznikovih koristi s koristjo splošnosti, da kreneta privatnogospodarski interes in narodnogospodarski interes na isto pot. To pot naj ubira kmetijska izobrazba!

Kmetijska znanost je danes zelo obširna in nastopila je tudi pri nas nujna potreba, da ta veđa oplodi praktično tehniko naših poljedelcev. Treba, da se naš kmet priuči na ekonomsko mišljenje, da spozna elemente, temeljne činitelje kmetijske produkcije in njih regulacijo, da prične voditi račun o rentabiliteti svojega dela. Kadar se to zgodi, takrat ne bodo naše gospodarske statistike nič več tako sumljivo izgledale, nego bodo številke o naši agrarni produkciji tehten izraz narodnega dela in moči. Kmet, ki bo znal ravnati s plinskimi motorji in mikroskopsko drobnimi bakterijami, kmet z zavestjo dolžnosti in ustvarjajočo silo duha, kmet, ki mu bo največje veselje, pogovarjati se s svojo zemljo, tak slovenski kmet bo lahko našel sklad svojih privatnogospodarskih zahtev v okviru narodnogospodarskih dolžnosti!

Poročilo

o delovanju Kmetijske družbe za Slovenijo leta 1921.

Zadnji občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo se je vršil v četrtek, 28. aprila 1921. l. Na njem je prvič na podstavi izpremenjenih pravil bilo izvoljeno vodstvo Kmetijske družbe za Slovenijo, sedanji glavni odbor, vsled česar je smatrati to zborovanje kot prvi redni občni zbor današnje korporacije.

Umetno je koncem vsakega upravnega leta poročati o celotnem delovanju Kmetijske družbe, ter v prvi vrsti navesti tiste zgodovinske dogodke, ki so tekom te dobe vplivali na družbeno delovanje.

Družbena kronika.

Na seji glavnega odbora dne 21. decembra 1920. je bil družbeni občni zbor, ki je bil sklican za 30. decembra in imel izvoliti prvi glavni odbor Kmetijske družbe za Slovenijo, zopet preklican, ker se med obema strankama, ki sta se borili za vodstvo v Kmetijski družbi, ni mogel doseči sporazum, četudi so se tozadevna pogajanja med zastopniki obeh že dolgo vodila. Ker ni bilo zagotovljenega jamstva, da se bo to zborovanje vršilo mirno, je tedanji glavni odbor smatral za umestno, preložiti ta občni zbor do tistega časa, dokler se ne doseže kompromisa.

Na seji 17. februarja 1921. se je sklenilo izvoliti razsodišče, ki naj sklepa o sporu, ki je nastal v tem vprašanju. To razsodišče pa ni prišlo do nikakega zaključka, ker se v to izbrani člani niso mogli zediniti glede predsednika, ki bi naj vodil obravnavo v razsodišču. Sklep, ki so ga zaključili člani ene stranke, ni mogel postati veljaven, ker se druga stranka sploh ni več udeleževala pogajanj.

Ker se spor na ta način ni mogel poravnati, je centralna vlada sama posegla vmes in pozvala predsedništvo, da v zmislu § 37. dr. pr. skliče družbeni občni zbor v določenem roku, ki naj na podlagi izpremenjenih pravil izvoli novi glavni odbor Kmetijske družbe za Slovenijo. Tedanji glavni odbor je protestiral proti vmešavanju državne oblasti v posle avtonomnega društva, kakor je Kmetijska družba. Ta protest je deželnemu predsedniku izročila posebna deputacija odbornikov.

Ker se glavni odbor odloku predsedstva deželne vlade, oziroma notranjega ministrstva ni uklonil, je to razpustilo glavni odbor in imenovalo kot državnega komisarja gospoda vladnega tajnika dr. Franca Spiller-Muysa, ki je 21. marca l. 1921. od predsednika Jana prevzel družbene posle. Kot posvetovalca pri izvrševanju tekočih družbenih poslov, sta mu bila pridružena dotedanji predsednik družbe Jakob Jan in bivši generalni ravnatelj Gustav Pirc. Tostvarni odlok predsedništva deželne vlade je bil izdan dne 19. marca l. 1921. pod štev. 3130.

Vladni komisar je sklical družbeni občni zbor na četrtek, 28. aprila 1921. l., z edino točko dnevnega reda: Volitev predsedstva, glavnega odbora in pregledovalcev računov. Volitev se je vršila na dveh mestih, in sicer v „Unionu“ za za delegate podružnic iz Kranjske, v „Mestnem domu“ pa za delegate podružnic iz Štajerske, Prekmurja in Koroške. Na tem občnem zboru je bil izvoljen predsednik, 20 članov glavnega odbora in dva računska preglednika, in sicer:

Predsednik: **Gustav Pirc**, gen. rav. v p., Ljubljana;

I. podpredsenik: **Evgen Jarc**, profesor, Ljubljana;

II. podpredsenik: **Ivan Pipan**, posestnik, Vižmarje;

odborniki za Kranjsko:

Ivan Ažman, posestnik, Hraše;

Martin Bajuk, posestnik in župan, Božjakovo;

Černe Josip, posestnik, Zgornja Šiška;

Črnagoj Franc, nadzornik šolskih vrtov, Ljubljana;

Hočevar Josip, posestnik, Žele;

Hočevar Franc, posestnik, Struge;

Meden Anton, posestnik, Begunje pri Cerknici;

Pavlin Alojzij, vladni svetnik, Ljubljana;

Skalický Bohuslav, kmetijski svetnik in ravnatelj Kmetijske šole na Grmu;

Štrumbelj Ivan, posestnik, Ig;

za Štajersko:

Brenčič Mihael, posestnik, Spuhlja;

Černe Franc, živinozdravnik, Ljubljana;

Jan Jakob, posestnik, Podhom;

Košar Robert, posestnik, Kog;

Steblovnik Martin, posestnik, Rečica;

Dr. Verstovšek Karol, profesor, Maribor;

Vrečko Jakob, posestnik, Boletina;

za Koroško:

Kotnik Dominik (Županc), posestnik, Dobrije;

Računska preglednika:

Piber Ivan, župnik, Šenčur pri Kranju;

Oražem Jožef, posestnik, Moste pri Ljubljani.

V tem, tako izvoljenem glavnem odboru, sta bili zastopani približno enakomerno obe stranki. S tem novim odborom je Kmetijska družba za Slovenijo nadaljevala svoje dotedanje delovanje v večji meri, in sicer sporazumno z vsemi zastopniki kmetijstva, in pričakovati je bilo, da se bo to delovanje vršilo v zadovoljstvo vseh kmetijskih činiteljev. S tem je bil tudi rešen spor, ki je skoraj dve leti zadržaval družbo, da ni mogla priti do tistega razvoja, ki so ga od nje pričakovali njeni udje-slovenski kmetovalci. Kmetijska družba se je začela razvijati v smeri, ki ji je bila načrtovana po vojni. Vendar ta razvoj žal ne more še do dandanes doseči tiste intenzivnosti, kakor bi bilo želeli, ker je današnja povojna doba z vsemi njenimi posledicami, posebno pa vsled splošne nedejavnosti, malo primerna za hitro pospeševanje kmetijstva. Vendar se tudi v tem oziru razmere od leta do leta boljajo.

Na Vidov dan, o priliki sprejete ustave naše države, je glavni odbor v svoji seji manifestiral za ujedinenje naše države in podal udanostno izjavo kralju Petru I. in regentu Aleksandru.

Ob smrti kralja Petra I. Osvoboditelja dne 16. avgusta, je Kmetijska družba izrazila sožalje na Najvišje mesto.

Poučno potovanje jugoslovanskih kmetovalcev na Češko.

Kmetijsko ministrstvo je s sodelovanjem kmetijskih korporacij priredilo poučno potovanje kmetovalcev iz Jugoslavije na Češko, katerega se je udeležila tudi Kmetijska družba po svojih zastopnikih. Ta izlet je lepo uspel in dokazal, da češki narod goji do našega troedinega naroda zelo tople simpatije. Iz Slovenije se je tega izleta udeležilo nad 60 kmetovalcev in kmetijskih strokovnjakov, ki so s tega potovanja po Češkem in Moravskem odnesli najlepše spomine. Ob tej priliki so si ogledali tudi kmetijsko razstavo v Pragi, ki je trajala od 12. do 17. maja, ter na njej občudovali češko naprednost, podjetnost in marljivost.

Poučno potovanje slovenskih kmetovalcev v Srbijo.

Izmed glavnih pogojev za poglobitev državnega edinstva je medsebojno spoznavanje vseh treh jugoslovanskih plemen. To se pa doseže, če prihajajo eni k drugim v goste, prirejajo poučna potovanja in se medsebojno spoznavajo. Ta cilj je imela družba pred očmi, ko je v minulem letu od 10. do 20. septembra priredila poučno potovanje po Srbiji. Udeležilo se ga je do 100 slovenskih kmetovalcev in kmetijskih strokovnjakov, ki so potovali pod vodstvom družbenega tajnika. Izletnikom je šlo na roko kmetijsko ministrstvo, ki je

to akcijo v čim izdatnejši meri podprlo. Srbska gostoljubnost se je ob tej priliki izkazala v najsijajnejši luči in naši kmetovalci so bili naravnost očarani od pristrčnega sprejema, izredne gostoljubnosti in bratske ljubezni, ki so je bili deležni med srbskimi brati. Letos so nam bratje Srbi vrnili obisk. Slovenci smo storili vse, kar je bilo v naši moči, da jim bivanje pri nas pripravimo ugodno. Največja škoda pa je obstajala v tem, ker je ta čas vreme precej nagajalo. Da so bili tudi bratje Srbi pri nas zadovoljni, nam priča pristrčna in iskrena zahvala, ki so jo poslali Kmetijski družbi ob svojem povratku v Srbijo.

Družbeno uradništvo.

Dne 28. avgusta 1921. je preminul najstarejši upravni uradnik Kmetijske družbe Josip Lokar, ki je celih 51 let zvesto deloval v prosoh družbe. Služboval je še pod tajnikom Janezom Bleiweisom in na to vso dobo tajništva g. generalnega ravnatelja Gustava Pirca.

Pri družbi je neprestano deloval do konci julija 1921., ko je smrtno oboel. Blag mu spomin!

S 1. junijem 1921. l. je stopil v veljavo novi zavarovalni zakon, na podlagi katerega je za sedanje uslužbenice pravno veljavno prenehal delovati družbeni pokojninski zaklad in so vse dolžnosti in pravice družbenih uslužbencev prešle na Obči pokojninski zavod za nameščence. Družba je ukrenila vse potrebno, da se razmere z novim zavodom uredi in se varujejo koristi družbenih uslužbencev.

Decembra 1920. l. je družba svojemu strokovnemu adjunktju inž. Alojziju Tavčarju dovolila enoletni dopust, da se specializira za rastlinogojstvo na kmetijskem oddelku v Pragi. Ta kmetijski strokovnjak je dovoljeni mu dopust prav marljivo uporabil in se popolnoma poglubil v gorenjo stroko. Ob koncu svojih študij je celo promoviral za doktorja agronomije. Na podlagi teh svojih študij je bil nastavljen za adjunkta na visoki kmetijski šoli v Zagrebu, kjer mu je bilo poverjeno predavanje o rastlinogojstvu in naloga, da uredi rastlinogojni zavod na veleposestvu te fakultete v Maksimiru.

Enemu družbenih strokovnih uradnikov se je dovolil petmesečni dopust v svrhu nadaljnje praktične študijske izobrazbe s pogojem, da pridobljeno znanje uporabi v prosoh kmetijstva pri delovanju Kmetijske družbe.

Organizacija družbe.

Delovanje pri podružnicah je bilo v l. 1921. precej živahno, vendar se ni moglo razviti do tiste višine, kakor bi bilo želeli. Vodstva podružnic se niso mogla še uživati v ono poslovanje, kakor je bilo pred vojno, ker se razmere po vojni še niso ustalile. Vendar se opaža tudi v tem oziru napredek in pričakovati je, da bo tekom par let, ko se bodo dobile vse tiste potrebščine, ki jih naši kmetovalci potrebujejo, v zadostni množini in po primernih cenah, dospelo zopet do intenzivnejšega delovanja. K temu pa mora pomagati tudi večje zanimanje za kmetijski napredek med kmetovalci samimi in želja po poučnih predavanjih, kar je pa dandanes težko najti med kmetijskim ljudstvom.

Ustanovljenih je bilo precej novih podružnic, posebno na Štajerskem. Zaznamovati pa je tudi, da so nekatere podružnice prenehale s svojim delovanjem, ker udje niso dobili tistih ugodnosti, ki so jih pričakovali od družbe. Kmetovalci (posebno na Štajerskem) so bili pred vojno vajeni, da so dobivali od družbe marsikatero ugodnost, ki jih jim družba po vojni ne more še nuditi, ker ji primanjkuje za to potrebnih sredstev.

Tudi organizacija zvez podružnic ni tako napredovala, kakor se je prvotno pričakovalo. Glavni vzrok temu pa leži v pomanjkanju požrtvovalnih mož, ki jih je sedaj po vojni po deželi veliko težje dobiti nego pred vojno. Pridno

so delovale samo dve zvezi: za ormoški okraj in za ptujski okraj. V bodoče bo treba tem zvezam posvečati več pažnje, ker je danes nujna potreba, da se delovanje družbe kolikor mogoče decentralizira.

Predvidjena je tudi ustanovitev zveze podružnic za mariborski okraj, kar je z ozirom na štajerske razmere nujno potrebno. Ta zveza bi naj imela večje skladišče v Mariboru ali tam kje v bližini, od koder bi se blago, ki prihaja čez mejo pri Mariboru, že tam vskladiščilo in naravnost razpošiljalo štajerskim podružnicam. Dosedaj je pa obstajala največja težkoča v tem, ker ni bilo tam na severu nikjer dobiti primerne skladišča.

Strokovnih odsekov je imela družba tri, in sicer Vinarski in sadjarski odsek v Mariboru, Konjerejski I. za Kranjsko in Konjerejski odsek II. za Štajersko, Prekmurje in Koroško. Vsi ti tri odseki so marljivo delovali v svojem delokrogu in storili mnogo koristnega za razvoj teh kmetijskih panog. Potrebni bi pa bili še odseki za mlekarstvo, prasičerejo, ovčerejo, perutninarstvo, semenogojstvo in drugi.

Delovanje kmetijskih strokovnjakov.

Družbeni kmetijski strokovnjaki, ki so bili trije, so v tej dobi marljivo delovali za razvoj Kmetijske družbe kakor tudi za napredek v kmetijstvu. V pisarni je bilo največ posla z reševanjem dopisov in vprašanj kmetijskega značaja. Ti uradniki so dajali ustne nasvete kmetovalcem, ki se z zupanjem obračajo do Kmetijske družbe v vseh vprašanjih, ne samo kmetijske narave, ampak tudi v pravnih in domačih zadevah. Šli so tudi na roko podružnicam pri njih organizaciji in razširjenju njih delovanja. Pri podružnicah so prirejevali poučna predavanja in pri tem stopili v direktne stike s kmetovalci. Žal, da se to stvarno delovanje v minulemu letu ni moglo tako razviti, kakor bi bilo želeli. Temu so bile krive pač lanske razmere, ki so preprečevale, da se ni moglo predavati na tolikih mestih, kakor se je od strani podružnic to zahtevalo. Vseh predavanj je bilo v tem letu 45, ki so bila vobče precej dobro obiskana.

„Kmetovalec“.

Z l. 1921. je družbeno glasilo „Kmetovalec“ pričelo svoj 38. letnik. Družba si je s tem svojim listom tekom let pridobila precejšnji ugled ne samo med Slovenci, ampak tudi izven Slovenije. Dandanes gre precej iztisov tega lista na Hrvaško in v Srbijo, kjer ga vedo primerno ceniti. Škoda za družbo obstoji edino v tem, ker se list ne more vzdrževati z udnino od 20 K, od katerih je dobila družba le 16 K, vsled česar je morala kriti primanjkljaj pri izdaji lista v iznosu nad 276.544 K. In vendar nam dandanes ne zadostuje več polmesečnik, kajti tvarine, tako strokovne kakor druge, je toliko, da se je ne more stlačiti na osem strani dvakrat mesečno. Razentega prihajajo nujne vesti, ki jih je treba čimprej dati udom v vednost, kar pa dosedaj ni bilo mogoče, ker po 14 dneh marsikatera stvar zastara. Tisk in razpošiljanje „Kmetovalca“ gre dandanes mnogo hitreje izpod rok, ker je tiskarna Blasnik v zadnjih dveh letih nabavila precej modernih strojev za tisk in za stavek. Istočasno s „Kmetovalcem“ je izhajala mesečna priloga „Konjerejec“, ki je obravnavala vprašanje konjereje.

Razentega je družba izdajala tudi „Gospodarska navodila“ za razna kmetijska vprašanja, ki so bila važnejša in aktualna ter si s tem prilhranila marsikateri odgovor na razna vprašanja kmetovalcev.

Nastala je tudi nujna potreba po izdaji raznih kmetijskih strokovnih knjig, po katerih je dandanes splošno povpraševanje. Toda draginjske razmere, posebno pa draginja papirja, dandanes ne dopuščajo, da bi se vlagal tako velik kapital v knjige.

Kmetijsko-gospodinska šola.

Kmetijsko-gospodinska šola v Marjanišču je v minulemu letu koncem avgusta dovršila svoj 19. in oktobra pričela 20. tečaj. Ti enoletni gospodinski tečaji imajo namen vzgojiti kmetijske hčere v dobre kmetijske gospodinje. Vsporedno s tem gospodinskim tečajem, se je zaključil tudi prvi tečaj seminarja za vzgojo učiteljic za kmetijsko-gospodinsko šolstvo. Drugega tečaja seminarja ni bilo mogoče otvoriti, ker se je prijavilo premalo učiteljic. V 19. tečaju gospodinske šole 1920/21 je bilo sprejetih 14 gojenk in istočasno v seminar 9 učiteljic, med katerimi so bile 4 učiteljice iz Srbije, 2 posvetni in 3 redovne učiteljice iz Slovenije. V 20. tečaj je bilo sprejetih 16 gojenk.

Družbena drevesnica.

Iz družbene drevesnice se je v tem letu oddalo 13.050 sadnih dreves, ker se je drevesnica v Šiški opustila, iz drevesnice na Poljanah pa še ni bilo dobiti naraščaja. Nasadilo se je pa precejšnja množina divjakov ter se jih je tudi že precej cepilo; pričakovati je torej, da v nekaj letih dobimo zadostno število sadnega drevja.

Družbeni pašnik Ivje.

Na pašnik Ivje je bilo v tem letu sprejetih 93 glav živine in 50 ovac. Uspeh paše je bil začetkom pomladi precej ugoden, pozneje je pa nastopila suša, vsled katere je bila paša precej slaba. Prirastek živine v tem letu ni bil tako velik, kakor l. 1919. in 1920., navzlic temu je dosegel povprečno 55 dkg za glavo in dan.

Družbeno poslovanje.

Iz števila podružnic, udov in blagovnega prometa je razvidno družbeno poslovanje.

Delovanje družbenega uradništva se pa zrcali v številu vlog in uradnih dopisov, kar priča o ogromnem delu, ki ga opravlja to uradništvo. Vsled tega je umestno, da se tukaj navedejo nekateri statistični podatki v letih po vojni:

Družbena statistika 1918.—1921.

Leto	Podružnice	Udi	Poslovni številk	Strogo uradnih dopisov	Blagovni promet	Oddani dreves	Občni zbor se je vršil	Lokal
1918	189	18.230	32.346	2482	37.460.829	8.000	—	
1919	286	24.240	50.169	4005	211.091.455	11.000	30.12.19.	Mestni dom
1920	357	31.920	57.797	4169	294.552.238	14.600	20.5.20.	Union
1921	369	29.340	56.923	3230	248.166.850	13.050	28.4.21.	Mestni dom

Iz teh števil je razvidno, kako se je družbeno delovanje v letih po vojni razvijalo. To delovanje se je urejevalo, kakor predpisujejo družbena pravila, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se vršile po potrebi in so zapisniki teh objavljeni v družbenem glasilu. Sej glavnega odbora je bilo v l. 1921. šest, v katerih so se obravnavala vsa aktualna gospodarska in upravna vprašanja.

Kmetijsko šolstvo.

Kmetijska družba je posvečala posebno pažnjo razvoju našega kmetijskega šolstva ter objavljala v „Kmetovalcu“ tozadavne notice. Uvedla je kot posebni oddelek kmetijsko-šolski vestnik, v katerem je objavljala članke o kmetijskem šolstvu in vesti iz kmetijskih šol. Družba je tudi podpirala ustanovitev srednje kmetijske šole v Mariboru, ki se bo pa šele letos otvorila, ker je prepričana, da vsaka nova kmetijska šola pripomore nekoliko k izobrazbi kmetijskega stanu, k povzdi kmetijske produkcije in s tem k blagostanju našega kmeta.

Posredovanje pri oblastih.

Družba je večkrat posredovala pri vladi, da zniža izvozno carino na razne kmetijske pridelke, da se s tem omogoči čim večji izvoz in se s tem doseže dobičkanost kmetijske produkcije.

Posebne težkoče je začetkom tega leta povzročalo zacarinjenje kajnit in kalijeve soli, katera umetna gnojila je smatrala monopolna uprava kot kuhinjsko sol ter zahtevala, da se tudi kot taka zacarini. Treba je bilo celo osebnega posredovanja v Beogradu, preden se je dobilo dovoljenje, da se ta gnojila ne zacarinijo. Brezuspšno je bilo posredovanje glede popustitve živinske soli v državo brez plačanja monopolne takse in je družba morala tedaj plačati nad 4 K za vsak kg tega krmilnega dodatka.

Pri trgovskih pogajanjih z Italijo je obstojala velika nevarnost, da se italijanskemu vinu dovoli uvoz v našo državo, kar bi pomenilo katastrofo za naše vinogradništvo. Družba se je intenzivno zavzela za to vprašanje in najenergičnejše protestirala pri vseh merodajnih oblastih, da se vsak uvoz italijanskega vina prepreči. Pozvala je tudi podružnice, da vpošlejo svoje proteste na osrednjo vlado proti uvozu italijanskega vina.

Pri uvedbi novih davkov in trošarine je družba vedno zastopala koristi kmetovalcev.

Zakon o državni trošarini in pristojbinah predpisuje tudi takso na vozove na vzmeteh. Ker so bile tozadavne določbe tega zakona za naše kmetovalce precej trde, je družba posredovala, da so se primerno omilile.

Ravnatoko je našim kmetovalcem priborila trošarine prosto žganjekuho za domačo potrebo.

Posredovala je pa tudi v raznih drugih vprašanjih, kjer je bilo treba zastopati koristi kmetovalca, tako da se je izkazala kot prava zastopnica kmetovalcev. Temu primerno so jo tudi oblasti primerno upoštevale ter vprašale za mnenje v mnogih dnevnih vprašanjih, ki so zadevale kmetijske interese.

Sodelovanje pri sorodnih korporacijah in prireditvah.

Družba je sodelovala pri prireditvi I. Ljubljanskega velesejma.

S Srpskim Poljoprivrednim Društvom se je sklenil dogovor za skupno sodelovanje, v kolikor se tiče skupnih interesov.

Tudi s Hrv. Slavonskim Gospodarskim Društvom v Zagrebu je stala v stikih in v prijateljskih odnosih.

Na zborovanju jugoslovanskega društva vinogradnikov v Zagrebu jo je zastopal njen odbornik g. kmetijski svetnik Skalicky.

Bosanska vlada je započela akcijo, da bi sinovi kmetijskih staršev iz Bosne in Hercegovine prihajali v Slovenijo v prakso na kmetijska posestva, kjer bi se izučili v umnem kmetijstvu. Družba jim je v tem oziru po svojih močeh šla na roko ter pridobila posestnike, ki so prevzeli te mladeniče v prakso. Žal se ta akcija ni popolnoma posrečila, ker izbrani kmetijski sinovi niso bili taki, da bi se iz njih moglo vzgojiti dobre kmetijske gospodarje. Večina v Slovenijo poslanih Bosancev, ki so bili malodane skoraj še otroci, je po par dneh ubežala nazaj v domovino. Od 14 takih dečkov, jih je ostalo le pet in na koncu samo še trije.

Družba je poslala v Poljoprivredni Savet, ki je zboroval od 12. do 17. decembra 1921 v Beogradu, kot svojega zastopnika družbenega tajnika. Na tem zborovanju so se obravnavali in sprejeli sledeči načrti zakonov, ki čakajo še odobrenja po skupščini: Zakon o zavarovanju po toči, o kmetijskem osebnem kreditu, o organizaciji kmetijske službe, o pospeševanju sadjarstva, o uničevanju škodljivih živali in rastlin in o zaščiti koristnih živali, o kmetijskem hipotekarnem kreditu, o ureditvi oblastne kmetijske službe. Vzela so se v pretres tudi nekatera druga važna vprašanja.

Pospeševanje kmetijskih panog.

Poljedelstvo.

Najvažnejša naloga v današnjem gospodarskem življenju naše države je gotovo pospeševanje kmetijske produkcije. To nalogo je tudi naša Kmetijska družba morala primerno upoštevati. V doseg tega namena se je trudila, da kolikor mogoče razširi porabo umetnih gnojil, ki so dandanes za zvišanje produkcije največjega pomena. Pridelki med vojno so zelo nazadovali, ker je bilo obdelovanje zemlje vsled pomanjkanja moških delovnih moči nepopolnejše nego pred vojno, na drugi strani pa tudi vsled pomanjkanja umetnih gnojil. Družba je navajala kmetovalce na porabo umetnih gnojil posebno s tem, da jim je dovoljevala manjše množine istih v svrhu preizkušenj, ter uspehe takih preizkusov objavljala v svojem glasilu. Priporočala je tudi kmetovalcem boljše obdelovanje zemlje, ter jim šla na roko posebno pri nabavi dobrih plugov in bran.

(Dalje sledi.)

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Podrobna navodila k vprašanjem glej 1. številko.

Vprašanje 140. Ali obstoji kakšen zakon, na podlagi katerega je dovoljeno zemljišče tik ob javnih stezah, vaških, občinskih in okrajnih potih ograditi z bodečo žico? Ali smem zemljišče ograditi z bodečo žico? (F. S. v B.)

Odgovor: Noben zakon ne prepoveduje, da bi se ne smelo ograditi zemljišč ob javnih potih z bodečo žico, kajti take ograje so povsod, tudi v mestih, ne da bi kdo proti temu ugovarjal. Taka ograja pa mora stati na Vašem svetu, ne sme torej segati čez pot. Priporočljivo je tudi, da si ni to nikjer predpisano, bodečo žico napeti ob notranji strani kolov. Proti taki ograji nima nihče pravice ugovarjati.

Vprašanje 141. V zadnjem času sem moral vsak dan zapreči krave, vsled česar mi je ena popolnoma izgubila mleko, druga ga ima pa zelo malo in še to je tako rumenkasto, da ga lahko porabim samo za svinje. Krave niso breje in je že dolgo tega, kar sta imeli teleta. S čim pripravim staromolžno kravo zopet do mleka? (D. T. v Š.)

Odgovor: Navadno se zgodi, da vsaka krava z mladim mlekom, ki se jo uporablja tudi za vožnjo, izgubi na mlečnosti, ker potrebuje za delo, ki ga opravlja, precej hranilnih snovi iz krme. Če se pa z vpreganjem preneha in se tako kravo krmi precej dobro, potem bo navadno dala zopet toliko mleka kakor preje. Če so pa krave staromolzne, n. pr. če je minulo več kakor leto dni, odkar so imele tele in se med časom niso pripustile, oziroma se niso ubrejele, potem navadno izgube pri težki vožnji vse mleko in jih je tedaj nemogoče zopet spraviti do mlečnosti. V izjemnih primerih se s prenehanjem vpreganja in močnimi krmili, ki pospešujejo mlečnost, kakor n. pr. lanene tropine, otrobi, pesa, repa, korenje i. dr., doseže, da tudi staromolzne krave pridejo do mleka, toda taki primeri so zelo redki. Edini pripomoček je pač ta, da se kravo zopet pripusti in ko dobi tele, pride zopet do mleka.

Vprašanje 142. Imam večjo množino divjega kostanja, ki bi ga rad porabil kot krmilo. Kako naj krmim divji kostanj? (L. A v K.)

Odgovor: Divji kostanj je kot tak neužit, ker ima v sebi veliko množino grenkih snovi in čreslovine in ga tudi živali ne marajo posebno. Vendar se lahko pripravi užitnega, ako se izvleče iz njega grenkoba. Suh, divji kostanj se namaka 1 do poldrugi dan v vodi, da se iz njega izluži čreslovina. Dobro je tudi postaviti divji kostanj v koš, ki se ga da v tekočo vodo, kjer se pusti 2 do 3 dni. Umestno je tudi kostanj oluščiti, kajti ravno v luščini se nahaja večina čreslovine. Luščine se lahko odstranijo, ko je kostanj suh. Tak izlužen kostanj se brez skrbi lahko poklada vsaki živini, ki ga bo rada žrla. V pričetku se mora previdno krmiti, dokler se

živali nanj ne privadijo, in sicer odrašeni govedi v pričetku po $\frac{1}{2}$ kg dnevno, pozneje do 1 kg. Divji kostanj ima zelo veliko škroba v sebi, vsled česar je zelo redilen in tečen. Primerno krmiljenje pri kravah pospešuje mlečnost.

Vprašanje 143. Ko koljem po okolici prasiče, opazujem, da imajo sedaj mnogo več glist nego pred kakimi 15 leti. Od kod pridejo gliste v prasiče? (M. P v G.)

Odgovor: Gliste se ne podedujejo, torej ne more preiti ta bolezen od matere na mladiče. V prasiče prihajajo potom jajčec, ki so bile na stelji ali krmi, ali pa tudi potom človeških odpadkov. Te zajedalke spadajo med tiste, kakor jih imajo ljudje, posebno otroci in tudi psi. Če pridejo pujski do človeških odpadkov ali do pasjega blata, se lahko zgodi, da jih požro in dobe v želodec jajčeca glist, iz katerih izlezajo te živalce. Gliste se odpravijo pri prasičih na ta način, da se jim poklada snovi, ki so glistam zoprne, kakor n. pr. kislo mleko, kislo zelje in repa, zeleno-kislo sadje, ostra redkvica, česnova voda itd. Tudi sladkorja ne preneso gliste, vsled tega učinkujejo dobro tudi vsa krmila, ki imajo v sebi veliko sladkorja, n. pr. korenje, sladkorna pesa itd. Pokladanje teh snovi učinkuje le polagoma, medtem ko se te zajedalke preženo hitro z raznimi zdravili. Posebno hitro prežene gliste bencin ali pikrinova kislina v primerni obliki pripravljena, ki se pa dobi le na živinozdravnikov recept v lekarni.

Vprašanje 144. Moj štiriletni konj grabi z zobmi za jaslji, vsled česar se bojim, da ima tiščalko. Ali se da tiščalka pri konju ozdraviti? (A. F. v B.)

Odgovor: Med zelo neljube napake, oz. razvade pri konjih spada takozvana tiščalka (nemški: Koppen, Krippenaufsetzen itd.). Te razvade se prav lahko navadijo konji drug od drugega, ko stoje brezdelno v hlevu. Tedaj si preganjajo dolčas na več načinov. Tako se večkrat opazi, kako konj nastavlja zgornje ali spodnje zobe na jaslji ali pregrajo, ako je pa vprežen ter brez dela, pa na oje; pri tem se čuje nekaj glas ali stok. Drugi se zopet igrajo z jezikom ali ustnicami, nagibajo glavo navzdol proti prsim in pri tem se čuje enak glas ali stok. Ako se opazi to razvado pri konju, ga je ločiti od drugih konj, da ga še ti ne začno posnemati. Skrbeti je, da se konj ne dolgočas in ga je večkrat glasno poklicati. Dobro je tudi, če se v začetku vsak tak poskus primerno kaznuje. Da se mu onemogoči naslanjanje z zobmi, je odstraniti vsako za to primerno priložnost. Dobro je tudi krmiti ga iz krmilne vreče ali iz premakljivih jaslji oziroma tudi na tleh. Umestno je tudi obiti jaslji s pločevino, oziroma bodicami, ki pa ne smejo biti take, da bi se konj lahko poškodoval. Mesto, kamor naslanja zobe, je namazati z zelenim milom. Tudi nagobčnik s primernimi bodicami večkrat pomaga. Mnogi dajo takemu konju okrog vratu tesen jermen, ki je opremljen ali z bodicami ali pa s kovinastimi pločicami, ki ga pri vsakem poskusu nadlegujejo.

Vet. R. Primic.

Vprašanje 145. Moj konj je začel šepati na zadnjo levo nogo. Ko gre iz hleva, šepa precej močno, potem pa to izgine. Na nogi se mu ničesar ne pozna. Po vsem tem soditi, je to krak. Kako zdravim krak pri konju? (M. B. v Br.)

Odgovor: Krak (Spat, Stiechbein) je kronično vnetje koščice skočnega člena pri konju. Vsled tega vnetja prično obolele koščice divje rasti, napravlja se takozvana morska kost, kar povzroča zaraščanje posameznih prizadetih koščic v člen. To bolezensko stanje je vzrok, da konj več ali manj na bolno nogo šepa, kar je seveda odvisno od razvoja bolezni. Tako hromoto se navadno opazi, če konj dalj časa stoji v hlevu in se na to uporablja za delo. Mnogokrat pa, ko se konj razhodi, taka šepavost popolnoma preneha ali pa se dokaj izboljša. Če je bolezen že bolj razvita, se šepavost ne izboljša, ampak pri hoji še celo poslabša. Popolno ozdravljenje kraka je težko in redko. Zdravljenje se omejuje na to, da se razvoj bolezni ali prepreči ali pa zaraščanje členskih koščic pospeši.

Tako prvi kakor drugi način tega zdravljenja se doseže, ako se da tako bolnemu konju 4 do 8 tedenski počitek. Pustiti je torej konja toliko časa v hlevu pri miru. V začetku bolezni se skuša ustaviti vnetje z mrzlimi obkladki. V to se uporablja mrzla voda ali voda, pomešana z jesihom, ali se pa večkrat namaže bolno mesto z glino, zmešano z jesihom. Da konj kolikor mogoče miruje z bolno nogo, v to se ga prisili s primernimi obvezami. Posebna mazila pospešujejo razvoj bolezni. Rog pet naj se ne obrezuje, podkev je pa proti peti napraviti primerno debelejšo, ojstrice pa primerno zvišati. Rog na prstih je prirezovati. Večkrat se doseže zelo lepe uspehe, ako se bolno mesto z zato prirejenim železom žge, kar pa more storiti le živinozdravnik.

Vet. R. Primic.

Vprašanje 146. Mojemu konju je počil rog od krone do polovice roga. Kako zdravim počen rog pri konju? (M. B. v B.)

Odgovor: Slaba nega kopit povzroča, da kopita počijo, kar ima včasih prav slabe posledice. Skrbeti je torej, da ostanejo kopita lepo prožna. Dobro kopito pri konju je veliko vredno. Zelo važno za kopita je dober podkovski kovač, ki zna pravilno podkovati. Slabo obrezana in podkovana kopita prav rada počijo. Tudi na to je paziti, da konj ne stopa na svitek, kar povzroča poznejše razpoke ali zajede v kopitu. Tako počeno kopito se zdravi predvsem s tem, da se odstrani vzroke, ki so razpoko povzročili ali še vedno pospešujejo. Pogledati je torej kako je konj podkovan in če je rog kopita dovolj prožen. Počeni del kopitne stene se mora razbremeniti in to težo prenesti na zdrave dele kopita. To se doseže s primernim podkovanjem. Razpoke, ki segajo notri do mehkih kopitnih delov in se morda že gnoje, je očistiti in razkužiti ter tesno in pravilno zavezati. Da rog naprej ne poka, se zabrani s počesno zarezo pod razpoko (to zajedo se lahko tudi izžge s primernim železom), ki pa mora segati prav do listničastega dela kopita. Rast zdravega roga se pospeši s tem, da se opili rog pod svitkom in nad razpoko kolikor mogoče tenko, kožo nad svitkom, oz. svitek sam pa lahko vdrgava z lorberjevim oljem. Razpoko samo se lahko stisne z primernimi žičnatimi kljukicami ali železno ploščico in vijaki, kar napravi večš kovač po navodilih živinozdravnika. Razpoko na prstih je na ta način stisniti pri obteženemu, na petah pa pri neobteženemu kopitu.

Vet. R. Primic.

KMETIJSKE NOVICE.

Volitev načelnikov planinskih odborov. Pri konstituiranju planinskih odborov, katerih člane je imenoval oddelek za kmetijstvo, izvoljeni so bili načelnikom: za politični okraj kamniški g. Anton Cerar, posestnik iz Kamnika, za politični okraj kranjski g. Ivan Meršol, posestnik v Kovorju in za politični okraj radovljiški g. Ivan Ažman, posestnik v Hrašah.

Ustanovitev vrtnarskega društva za Slovenijo. Dne 23. novembra so se v Ljubljani na inicijativo g. kmet. svetnika Rohrmanna zbrali razni interesenti na posvetovanje o ustanovitvi vrtnarskega društva za vso Slovenijo, ki bi naj združilo vrtnarje in ljubitelje vrtov tako v mestih, kakor po deželi, v eno korporacijo. Namen tega društva bi bil pomagati vsem tistim, ki se zanimajo za vrtove, naj si bo zelenjadne, cvetlične ali sadne, pri nabavi semenja, pritličnega sadnega drevja, sadik in vrtnarskega orodja ter jim stati na strani z nasveti, predavanji in poučnimi tečaji. Ker je dandanes izdajanje posebnega lista združeno z velikimi stroški, se je premotrivalo vprašanje, ne bi se li dalo stopiti v zvezo s „Slovenskim Sadjarjem“, ki bi naj vrtnarskemu društvu prepustil del svojega prostora. Izvolil je za nadalje pripravljalni odbor, ki naj sestavi pravila in čimprej skliče ustanovni občni zbor. Želimo, da se to društvo oživetvori, razvija in razcveta ter donese našemu vrtnarstvu, ki je še zelo zaostalo, mnogo koristi.

Oddaja vinskih trt iz državnih trtnih nasadov l. 1923. Drž. vinarsko nadzorništvo v Mariboru naznanja, da ima na razpolaganje okoli 50.000 cepljenk, 25.000 korenjakov in 200 tisoč ključev, ki jih bo oddajalo pomladi l. 1923. po sledečih cenah: 1. cepljenke l. 1000 komadov za 1500 D; 2. korenjaki l. 1000 komadov za 300 D; 3. ključi l. 1000 komadov za 150 D. Pri dodelitvi trt se bo oziralo v prvi vrsti na manj imovite vinogradnike, ki doprinesejo od pristojne občine tozadevno potrdilo. Cene veljajo na oddajnem mestu v pristojni drž. trtnici. Trte dobivajo le vinogradniki iz Slovenije, ki se zavežejo, da jih bodo sadili na lastni zemlji. Naročila sprejema drž. vinarsko nadzorništvo v Mariboru in tudi vodstva drž. trtnih nasadov, in sicer najkasneje do 10. decembra t. l. Po tem roku se trte razdele sorazmerno med vse upravičene naročnike, katerim se dostavi tozadevna nakaznica.

50 letnica vinarske in sadjarske šole in otvoritev srednje kmetijske šole v Mariboru. V nedeljo, 19. t. m. je vinarska in sadjarska šola v Mariboru slavnostno praznovala petdesetletnico svojega obstoja, istočasno se je otvorila srednja kmetijska šola. Ob polenajstih je ravnatelj Žmavc pozdravil došle goste, predvsem pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja, ki je obenem zastopal tudi kmetijskega ministra Puclja. Te slavnosti se je udeležil tudi Aca Jovanović, načelnik v kmetijskem ministru in referent za kmetijsko šolstvo. Prisotni so bili za oddelek za kmetijstvo v Ljubljani šef Sanci, kmetijski svetnik Rohrman, in zastopniki raznih oblasti in korporacij. Kmetijsko društvo je zastopal njen tajnik inž. Rado Lah. Na slavnost je došlo tudi mnogo drugega občinstva, posebno pa bivših gojencev vinarske in sadjarske šole. Naravnost ganljiv prizor je bil, ko se je v dvorani pokazal Nestor mariborskih Slovencev in velik pospeševatelj te šole, ki je že 1868. l. dal vsodbudo za nje ustanovitev, dr. Turner. Namestnik Hribar je po kratkem govoru otvoril v imenu ministra Puclja srednjo kmetijsko šolo, želeč ji najboljši uspeh. Na to je podal ravnatelj Žmavc v nadrobno izdelanem referatu zgodovino te šole in njen razvoj tekom petdesetih let. Kmetijski svetnik Rohrman je nakratko orisal razvoj slovenskega kmetijskega šolstva. Najstarejša kmetijska šola je bila ona v Gorici, potem na Slapu, ki se je premestila na Grm; tretja slovenska kmetijska šola se je ustanovila v Št. Jurju ob juž. železnici; vinarska in sadjarska šola v Mariboru ni bila ustanovljena kot slovenska šola, ampak kot nemška in svrhu pomenčevanja Slovencev na južnem Štajerskem. Koncem svečanosti sta bila namestniku predstavljena najstarejša uslužbenca vinarske in sadjarske šole Franc Fras, ki služi že 44 let, ter Julij Komar, s 26 leti službe. Namestnik Hribar ju je prijazno nagovoril ter jima izročil pohvalni pismi, v katerih se je nahajal dar ravnateljstva po 1000 K. Po tej slavnosti se je vršil slavnostni obed za povablence in popoldne prijateljski sestanek ter ogledovanje vrt. zavoda „Džamonje“.

Pokončevanje vran. Direkcija šum v Ljubljani je izdala vsem oblastim navodilo, kako se naj pokončujejo vrane, ki delajo precejšnjo škodo lovstvu in poljedelstvu. S streljanjem po lovskih upravičencih ni mogoče iztrebiti teh škodljivcev, oziroma primerno zmanjšati njih števila. Vsled tega je nastala potreba poprijeti se radikalnejših sredstev, med katere se posebno priporoča zastrupljanje s fosforjem v zimskem času in zgodaj spomladi. Za ta korak se je izrekel tudi Oddelek za kmetijstvo v Ljubljani, kar je tem važnejše, ko je itak znano, da je poljska vrana kmetijstvu sicer koristna, ker uničuje škodljive miši, polže in zlasti črve, posebno pa ličinke rjavega brošča. Direkcija šum je izdala splošna navodila za zastrupljanje vran. V zvezi s tem je Slovensko lovsko društvo poskrbelo za to, da bo zaenkrat drogerija „Adrija“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 5., pripravila potrebno fosforno raztopino in jo proti licenci oddajala, oziroma razpošiljala v dozah, ki odgovarjajo vadi iz pet litrov živalske krvi. Doza bo stala

približno 10 do 12 dinarjev. V vsaki dozi bo priloženo navodilo za uporabo. — Za kraje, kjer zastrupljanje pozimi ne bi imelo zaželenega uspeha, se priporoča sredstvo „corvusini“ (zastrupljena jajca), ki ga bo omenjena tvrdka skušala dobiti iz inozemstva. — Za zaščito setev spomladi, se priporoča zastrupljevalno sredstvo „antiavit“, ki se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani, in sicer v zaklopnih paketi po osminko kilograma za 10 dinarjev, 50 gramov pa za 6.25 dinarjev. Navodilo za uporabo je priloženo vsaki dozi. — Za sedaj pride v poštev le prvo naštetih sredstev, ki je še najučinkovitejše. S tem, da se bo strup oddajal v že pripravljeni obliki, je odstranjen precejšnji del nevarnosti za druge živali. Navodilo, kako se postopa pri zastrupljanju s fosforjem, je priloženo vsaki dozi s fosforno raztopino. Direkcija šum bo ob koncu zimske, oziroma pomladne dobe na predlog okrajnih oblasti, podeljevala nagrade v znesku 25 do 100 dinarjev tistim lovcem, oziroma posestnikom, ki bodo dosegli pri pokončevanju vran posebno dobre uspehe. Glede tega se je vsakemu posestniku, ki se za to zanima, obrniti na okrajno glavarstvo ali mestni magistrat v Ljubljani, katere oblasti imajo pravico izdajati licence za nabavo gorenjega strupa.

Podkovski tečaj. Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli se prične 1. januarja 1923. Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 10. decembra 1922. prošnjo ter ji priložiti: 1. rojstni in krstni list; 2. domovinski list; 3. zadnje šolsko izpričevalo; 4. učno izpričevalo; 5. ubožni list; 6. нравstveno izpričevalo. Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci dobivajo redno državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu, skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige. Poleg podkovstva se poučuje kot neobvezen predmet ogledovanje klavne živine in mesa. Prošnjo je kolekovati s kolekom za 1 Din., vsako prilogo pa s kolekom za 1 Din.

Služba upravnika na drž. žrebčarni na Selu. Na državni žrebčarni na Selu pri Ljubljani je popolniti izpraznjeno mesto upravnika. Natančnejši podatki in pogoji so navedeni v razpisu v Uradnem listu za Slovenijo od 20. novembra t. l., št. 119., sestavljeni na podstavi zakona o ustroju drž. kobilarn z dne 30. novembra 1921. Ur. list št. 62. iz leta 1922.

Šola za kmetijske gospodinjke kot zadruga. V mestu Pelatz na Saškem je bila ustanovljena zadruga za kmetijsko-gospodinjko šolo z deleži od 3000 mark. Starši, ki dajo svojo hčerko v to kmet.-gospodinjko šolo, so dolžni vplačati najmanj po en delež. Učiteljstvo namesti država. Kmet.-gospodinjka šola na podlagi zadruge ima to prednost, da se zadruga vsako leto bolj širi in pridobiva člane, s tem pa tudi sredstva za povečanje šole in nabavo potrebnih učil. Kdaj pa pride pri nas do tega, da se bodo kmetovalci sami oprijeli ustanavljanja gospodinjških šol za svoje hčere?

URADNE VESTI.

ZAPISNIK

občnega zbora Kmetijske družbe za Slovenijo, v sredo, 8. novembra 1922. (Dalje in konec.)

Popolnoma novo smer v kmetijski znanosti je odkril avguštinski prior pater Georg Mendel, ki je v šestdesetih letih minulega stoletja odkril zakon o podedovanju pri rastlinah in živalih. Letos se je stoletnica njegovega rojstva praznovala v Brnu, pa tudi v Zagrebu. In ravno na zagrebški univerzi sta obadva goyornika, ki sta orisala glavne smeri mendelizma, bila Slovenca: dr. Zarnik in dr. Tavčar.

Vinarstvo je v Sloveniji izredno važna kmetijska panoga, žal se pridelek večinoma doma popije. Vino moramo tako pripravljati, da pojde lahko v svet. Vinska trgovina se mora postaviti na novo podlago. Naše vinarstvo se v bodoče mora bolj naslanjati na kmetijstvo.

Po vojni delovanje družbe na kmetijskem polju ni tako napredovalo, kakor bi bilo želeli. Mañjka idealnega, požrtvovalnega dela, pa tudi sredstev. Glavno delo se naj vrši pri podružnicah, medtem ko glavni odbor daje iniciativo. Poučna predavanja po deželi so najuspešnejše sredstvo za pospeševanje kmetijstva. Za to delo so poklicani kmetijski strokovnjaki po deželi, okrajni ekonomski, ki jim je nuditi tudi v to potrebnih sredstev. Apelira na g. ministra, naj da potrebna sredstva za kmetijski pouk na razpolaganje, podpira pa naj tudi Kmetijsko družbo pri njenem prosvetnem delovanju.

Blagovni promet kot pripomoček za strokovno delovanje je dandanes oviran vsled valutnih razmer. Valuto pa urejuje kmet z odprodajo svojih pridelkov. Da mu bo pa možno vplivati na valuto, mora ostati kmet gospodarsko samostojen. Kmet ima v zemlji zakopane talente, in te talente izkopati, je naloga prosvetnega dela Kmetijske družbe.

Prvič danes zborujemo zastopniki iz vse Slovenije skupaj, prvič v osvobojeni in ujedinjeni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dolžnost naša je, da ob tej priliki pozdravimo tudi potomca kmečke rodbine, ki stoji na čelu naše kraljevine, našega kralja Aleksandra I., katerega naj Bog črni še dolga leta v čast in blagor naše kraljevine in našega troedinega naroda.

(Navzoči ostanejo in zakličejo: „Živio naš kralj Aleksander!“)

Nato govori kmetijski minister g. Ivan Pucelj, ki ga navzoči ponovno prisrčno pozdravljajo. G. minister v imenu centralne vlade v kratkih besedah pozdravi občni zbor. Naglašja, da glavni napredek v kmetijstvu obstoji v samopomoči, kajti samo potom samopomoči se doseže uspehe. Ta samopomoč obstoji v Kmetijski družbi. Podpomaganje samega sebe je istovetno s podpomaganjem države same. Dolžnost države pa je, podpirati to samopomoč potom Kmetijske družbe. Priporoča, naj vsi složno delujejo za prosope kmetijstva in naj tudi v bodoče ljubijo svojo družbo in delujejo v njeno korist. Četudi obstoji med udi politična tekma, to naj družbenega delovanja na kmetijskem polju ne ovira, ampak ta tekma naj vedno izzveni v eno struno: v prosope Kmetijske družbe, v korist slovenskih kmetovalcev. Zagotavlja od strani vlade še nadaljnjo pomoč in da bo stremjenja Kmetijske družbe kar najizdatneje podpiral.

G. predsednik se zahvali g. ministru za njegovo blagonaklonjenost.

2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1921.

Sledi poročilo tajnika o delovanju glavnega odbora v minulem letu, ki se objavi v prihodnji številki „Kmetovalca“.

Poročilo se odobri.

3. Predložitev družbenega obračuna za l. 1921. in proračuna za l. 1923.

G. predsednik poroča o bilanci za l. 1921. in o proračunu za l. 1923. Skupni promet je znašal 248,166.830.30 K, ki se sestavlja iz številnih postavk, urejenih na podlagi ameriškega knjigovodstva. Proračun za l. 1923. izkazuje 2,730.000 kron dohodkov in ravnolotno izdatkov. Vsak delegat je prejel tiskano bilanco.

G. župnik Piber kot računski preglednik izjavi, da je našel bilanco pravilno sestavljeno in v najpopolnejšem redu; račune je že preje pregledal v to poklicani strokovnjak. Predlaga, da se bilanca za l. 1921. kakortudi proračun za leto 1923. odobri in da se glavnemu odboru podeli absolutorij.

Predlog se soglasno sprejme.

4. Določitev udnine za l. 1923.

Tajnik utemeljuje predlog glavnega odbora, da se udnina za l. 1923. zviša od 10 na 20 Din., od katere vsote dobi Kmetijska družba tri četrtine, t. j. 15 Din., delovne podruž-

nice pa eno četrtino, t. j. 5 Din., in 15 Din., ki jih dobi družba, služijo v kritje stroškov za izdajanje „Kmetovalca“. List je bil po prevratu nadalje vsako leto pasiven in bo tudi letos. Na podlagi današnjih računov za tisk in današnje udnine bi morala družba prihodnje leto doplačati za vsakega uda po 18 K letno, če bo vsaka številka „Kmetovalca“ obsegala 8 strani, pri dvanajstih straneh pa celo do 26 K. Takega primanjkljaja družba ne zmore, vsled tega priporoča občenemu zboru, da sprejme predlog glavnega odbora.

G. prof. Verstovšek ugovarja predlogu glavnega odbora, češ s tem se bo odbilo revne kmetovalce-kajzarje, ki ne bodo mogli plačati visoke udnine. Primanjkljaj se naj krije z državno podporo od 400.000 K, ki jo je ministrstvo letos dovolilo. Predlaga, naj ostane stara udnina 10 Din.

Gg. Černe Josip in Ažman zagovarjata odborov predlog, češ, da si ta znesek lahko vsakdo prišteje.

G. dekan Rihar se zavzame za predlog g. dr. Verstovška.

Prof. Jarc stavi kompromisni predlog, naj se udnina zviša na 15 Din., od katerih dobe podružnice po 2 in pol Din. Podpora od 400.000 K je namenjena v kritje primanjkljaja iz leta 1920. in 1921.

Pri glasovanju je predlog glavnega odbora za zvišanje udnine na 20 Din. sprejet z veliko večino glasov.

5. Volitev udov glavnega odbora.

Predsednik imenuje skrutinatorje, in sicer pri volitvi za bivšo Kranjsko: Ivan Rebolj in Josip Černe, za bivšo Štajersko: Martin Steblovnik in Franc Goričan.

Volijo se: predsednik, II. podpredsednik in tri odborniki za Kranjsko:

Oddanih je 173 glasovnic, od katerih je 11 praznih. Dobi glasov: predsednik Gustav Pirc 162; II. podpredsednik Ivan Pipan 162. Odborniki: Anton Meden 161, Ivan Štrumbelj 161, Franc Črnagaj 161. Za Štajersko se volijo trije odborniki: Oddanih je 144 glasov, od katerih dobe odborniki: Miha Brenčič 92, Jakob Jan 92, Lojze Supančič 92. Imenovani so torej pravilno izvoljeni.

V manjšini so: Franc Turnšek 52 glasov, Drago Lingl 52 glasov, Lovro Petovar 52 glasov.

Medtem, ko se vrši skrutinij, se razpravlja o predlogih podružnic.

1. Podružnica Izlake predlaga, naj se Kmetijska družba zavzame za to, da se zniža, če ne odpravi, carina na izvoz živine, prasičev in fižola. G. Jarc utemeljuje ta predlog, ki ga občni zbor soglasno sprejme.

2. Podružnica Ribnica na Pohorju stavi predlog, občni zbor protestiraj proti odmeri davka na vojne dobičke za leto 1920., ki je posebno za kmete naravnost krivičen. Predlog je soglasno sprejet.

3. Podružnica Maribor priporoča, naj družba v Mariboru ustanovi večje skladišče za štajerske podružnice. Po raznih pojasnilih pooblasti občni zbor družbeni glavni odbor, da ustanovi v Mariboru oddelek blagovnega oddelka s podtajništvom.

Po tej razpravi razglasi g. predsednik izid volitev. Ker ni drugih predlogov, zaključi g. predsednik družbeni občni zbor.

VABILA

k občnim zborom podružnic Kmetijske družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1.—5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Opomba: Opozarjajo se načelnštva, da pravočasno (t. j. vsaj 10 dni pred izidom onega „Kmetovalca“, v katerem ima biti objavljena vršitev občnega zbora) pošljejo vabila in spored podružničnih občnih zborov Kmetijski družbi, kajti za veljavnost teh je merodajen izpremenjeni § 30., po katerem morajo biti občni zbori podružnic vsaj 14 dni poprej razglašeni v družbenem glasilu z natančno navedbo kraja, prostora in časa.

Bozovnica, v nedeljo, 17. decembra 1922. ob polosmih zjutraj v šoli:

Gor. Logatec, v nedeljo, 17. decembra 1922. ob treh popoldne v šolskih prostorih:

Mavčice, v nedeljo, 17. decembra 1922. po deveti sv. maši v društveni dvorani:

Otovec, v nedeljo, 17. decembra 1922. v gostilni Jakoba Vrščaja, št. 18.

DRUŽBENE VESTI.

† Agr. Ciril Prijatelj.

Dne 27. novembra t. l. ob 4. zjutraj je po dolgi mukopolni bolezni preminul družbeni uradnik, tajniški adjunkt gospod agr. Ciril Prijatelj.

Rodom je bil iz veleugledne družine Prijateljeve iz Tržišča na Dolenjskem, kjer je bil porojen 1. decembra leta 1892. V Ljubljani je obiskoval realko, potem pa vstopil v srednjo kmetijsko šolo v Mödlingu pri Dunaju, ki jo je dovršil med vojno, in sicer s prav dobrim uspehom. Zadnja leta svetovne vojne je deloval kot žitni komisar v logaškem okraju, kjer je ostal prebivalstvu v dobrem spominu, kajti kot kmetijski sin je imel vedno pred očmi koristi kmeta. Dne 1. februarja 1919. l. je nastopil službo pri družbi. Njegovo zdravstveno stanje v zadnjem letu ni bilo povoljno, kajti večkrat je boležal, koncem septembra je pa tako obolel, da je sedaj podlegel.

Kmetijska družba je s pokojnikom izgubila zmožnega strokovnega uradnika, ki je vestno in marljivo vršil svoje dolžnosti. S svojim priključnim vedenjem si je znal pridobiti simpatije ne samo med sodelavci, ampak tudi med vsemi svojimi tovariši, kmetijskimi strokovnjaki, ki bržko občutijo to izgubo.

Ohranimo ga v najboljšem spominu!

Njegovi g. vdovi, kakortudi velespoštovani družini Prijateljevi, pa naše najglobokejše sožalje!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Popravek. V zadnji številki „Kmetovalca“ na strani 199. se je urinila tiskovna pomota v naslov članka „Poučni zlet državne (ne družbene) kmetijske šole iz Št. Jurja v Belje“.

A. C. v Z. Lucerna se ne kosi samo četrtič, ampak v toplejših krajih po petkrat in celo po šestkrat na leto, ne da bi prihodnjeletna košnja vsled tega kaj trpela. — **I. B. v O.** Mlevnina za žito pri mlinarjih ni postavno določena, vsled tega lahko mlinarji računajo poljubno. Če pa mlinarji mlevnino pretiravajo, ima okrajno glavarstvo pravico nastopiti proti njim na podlagi zakona zoper verižnike. — **I. L. v Š.** Občina nima pravice v svrhu preložitve kake občinske ceste zahtevati za ta namen tujega sveta in ga razlastiti. Če občinski odbor sklene, da je neobhodno potrebno preložiti občinsko cesto in v to svrhu kaj tujega sveta razlastiti, se mora najprej obrniti na gradbeno direkcijo v Ljubljani, ki naj na licu mesta odloči, če je razlastitev tujega sveta potrebna in v koliki meri. Razlastitveno postopanje pa potem ne izvrši občina, ampak gradbena direkcija.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Kmetijske družbe za Slovenijo.

Kmetovalec izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto. Za inozemstvo 20 D. — Posamezna številka stane 50 para. Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na pol strani 400 D, na $\frac{1}{4}$ strani 200 D, na $\frac{1}{8}$ strani 100 D, na $\frac{1}{16}$ strani 65 D, na $\frac{1}{32}$ strani 35 D. Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 para, najmanj pa skupaj 6 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir

Št. 22. Ljubljana, 30. novembra 1922. Letnik XXXIX.

Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi naslednje kmetijske potrebščine.

Vse cene so z ozirom na sedanje razmere popolnoma neobvezne.

Živinorejci! Pozor!

Sladko banaško seno po K 9— kg v vagonih pošiljkah franko na vsako železniško postajo Slovenije. Seno je prvovrstno. Na razpolaganje ima družba tega sena v Banatu le še nekaj vagonov, zato naj naročniki s prijavi ne odlašajo. Ovseno slamo je družba že vso prodala.

Semena:

Semenska pšenica je dospela in se oddaja v vrečah po 80 kg po Din 6 za kg z vrečami vred.

Grahora, zimska, mešana z ječmenom ali ržjo, po Din 6.25 za kg brez vreč.

V zalogi so naslednje semenske trave:

brezpredenčni mačji rep	14.—	Din za kg
pasja trava	20.—	„ „ „
laška ljulika	11.—	„ „ „
prvovrstna travniška mešanica	12.—	„ „ „

Umetna gnojila:

Cene veljajo za nadrobne pošiljke. Pri vagonih naročilih naj se podružnice obrnejo preje pismeno na družbo, ki jim bo napravila po možnosti ugodnejše cene.

Kalijeva sol, 42%, je zopet v zalogi po Din 140.— za 100 kg.

Kajnit, 12—14%, po Din 70.— za 100 kg.

Kostni superfosfat z 18% v vodi raztopne fosf. kisline po 190 Din 100 kilogramov z vrečami.

Kostna zdrobna moka z 5% dušika in 20% skupne fosforove kisline po 185 din sto kg.

Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosforove kisline po 150 dinarjev sto kilogramov.

Surava kostna moka z 4% dušika in 16% skupne fosforove kisline po 150 din. sto kilogramov.

Thomasova žlindra $\frac{17}{18}$ % po Din 180.— za 100 kg z vrečami.

Krmila:

Lanene tropine, domače, zmlete po Din 4.— za kilogram brez vreč.

Orehove tropine, zmlete, pridejo v kratkem. — Cena bo približno Din 4.50 za kilogram.

Osušeni zrezki sladkorne pese po Din 3.50 za kilogram z vrečami vred.

Poklajno apno v izvornih vrečah, težkih 80 kilogramov po Din 6.— kilogram, v manjših množinah po Din 7.— kilogram.

Ribja moka v originalni vreči 100 kg Din 8.— za kg, na drobno Din 8.50 za kg.

Vinogradniške in vrtno potrebščine:

Antiklor (gl. salojidin).

Drevesne škropilnice za prevoz, razne kakovosti na izbiro po različnih cenah.

Vinski eponit po Din. 60.— za kg. Poština posebej.

Gumijevе cevi po Din 15.— za meter.

Gumijevе plošče (sklopke) za trtne škropilnice po Din 7.50 komad.

Natrijev tiosulfat (gl. salojidin).

Petrolfenol, sredstvo zoper krvavo uš, po 12.50 Din 1 kg v posodi kupca.

Salojidin, (antiklor, natr. tiosulfat) preskušeno sredstvo zoper oldij, trtno plesnobo, po 7 Din za 1 kg.

Tobačni izvleček imamo zopet v zalogi. Cena zaklopnici po 5 kg 35 Din brez poštine.

Uranja zelenilo je došlo in se oddaja v tablah po Din 9.— za komad.

Vinometri so zopet na razpolago. Komad stane Din 40.— brez poštine.

Žveplalniki, ročni po 70.— Din za komad.

Žveplovi trakovi na juti za žveplanje sodov, najboljši, brez arsena po 7 Din kilogram, na azbestu po 11 Din kilogram.

Želatina za čiščenje vina po 45 Din kilogram.
Žveplo, dvojno ratinirano, superventilirano, 85—95 Chapcel, 90/100% finosti, v vrečah po 50 kg po Din 4.—, manjše množine po Din 4.50 za kg.

Razne kmetijske potrebščine:

Živinsko sol, ki jo bomo v Sloveniji letos posebno potrebovali zaradi pokladanja slabih krmil, bo Kmetijska družba bržkone izjemno izposlovala in dela na to z vsemi silami, daš naš zakon oddaje take soli ne pozna. Kmetijska družba je že vse potrebno ukrenila, da se bo izposlovala oddaja živinske soli, in sicer po nižani ceni. Kadar, in če bo kaj tozadevno določenega, bo v „Kmetovalcu“ objavljeno.

Antivir v varstvo setev pšenice, turšice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., je zopet došel in se dobi v zaklopnihah po osminko kilograma za 10 Din, 50 gramov za 6.25 dinarjev.

Rogaški brusni kamni po Din 2.— za komad.

Uspulum, sredstvo za razkuženje semen, v zaklopnihah po ¼ kg po Din 35.— za komad.

Emajlna posoda. Prva pošiljatev te posode je došla in se prodaja po naslednjih cenah:

Lonci, z ½ l vsebine po Din 8.—; ¾ l vsebine po Din 10.—; 1 l vsebine po Din 12.—; 1 l vsebine po Din 14.—, (18.50); 1½ l vsebine po Din 18.—, (23.—); 2½ l vsebine po Din 22.—, (27.50); 3½ l vsebine po Din 27.—, (33.—).

Kozice, z ¼ l vsebine po Din 14.—, (19.50); 1½ l vsebine po Din 18.—, (24.—); 2½ l vsebine po Din 20.—, (27.—); 4 l vsebine po Din 36.—, (48.—); 8 l vsebine po Din 40.—, (54.—).

Ponve po Din 17.—, (22.50); 21.—, (27.—) in 23.—, (30.—).

Cene v oklepaju se razumejo s pokrovmi vred.

Škafi, z 45 cm premera Din 80.—; z 50 cm premera Din 90.— za komad.

Vedrice po Din 45.— za komad.

Zajemalke po Din 9.— in Din 10.— za komad.

Penovke po Din 11.— in Din 14.— za komad.

Lonci in kozice z večjo vsebino, kakor tudi ročke za mleko so na

potu in bodo cene pravočasno objavljene.

Podružnice, ki hočejo naročiti večjo množino te posode, naj pošljejo svojega zastopnika, ki mora osebno izbrati in prevzeti blago. Na pismena naročila se ne bo pošiljalo.

Stroji: V zalogi so sledeči stroji:

Mlatilnice, za ročni in gepeljni pogon po, Din 2200.— za komad.

Slamoreznice, po Din 1700.— za komad.

Plužni trupi AW 5 po Din 225.—.

Brane, V a po Din 455.— za komad.

Vinogradniški plugi od Din 205.— do 370 za komad.

Ročni okopovalniki po Din 280.—.

Travnike branje, 47 kg A 2 po Din 500.— komad! A 3 57 kg po Din 600.—; B 2 55 kg po Din 600.— komad.

Univerzalni plugi D 8 MN po Din 700.— za komad.

Obrabalni plugi UW 7 po Din 700.— za komad.

Obrabalni plugi UW 9 po Din 800 za komad.

Podzemni plugi po Din 400.— za komad.

Lemeži za plug D 8 MN po Din 25.— za komad.

Lemeži za plug D 7 MN po Din 25.— za komad.

Lemeži za plug UW 7 po Din 50.— za par.

Plazi (Sohlen) za plugo po Din 10.— za komad.

Posnemalniki Jubilea za 50 l po Din 625.—; za 75 l po Din 700.—; 100 l po Din 1250.—; 125 l po Din 1300.—; 150 l po Din 1500.— komad.

Stroji za izdelavo surovega masla C Gr 3 po Din 500.— komad.

Orodje. Družba je prejela in ima v zalogi sledeče orodje:

Vile gnojne, s 3 roglji po Din 10.—; s 4 roglji po Din 13.— za komad.

Grablje železne, 10 zobne po Din 9.—; 12 zobne po Din 11.—; 14 zobne po Din 13.—; 16 zobne po Din 15.— za komad.

Škarje za trte št. 37 a po Din 20.—; št. 45 po Din 22.—; št. 116 po Din 12.— za komad.

Noži za cepljenje po Din 13.— za komad.

Vrtne žage po Din 15.— za komad.

Vsak konjerejec in kovač mora imeti knjigo „Podkovstvo“, pouk kovačem in konjerejcem, ki jo je spisal živinozdravnik Lovro Tepina. V njej je dobiti vsa potrebna navodila kako ravnati s kopiti in kako morajo kovači umno podkovati konje in vole. Knjiga se dobi pri Kmetijski družbi in stane 45 K.

SLABOST? SLABO SPANJE? Nervoznost? Neveselje do dela? Ali se večkrat pojavljajo različne boli? Dober prijatelj v takih slabih dneh je pravi Fellerjev Elzafluid! Dobro služi za umivanje in obloge, ravno tako kot kosmetikum za usta, glavo, kožo! Močnejši, izdatnejši in bolj delujoči kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino 3 dvojnat ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnati ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev in 5% doplatka razpošilje: lekarnar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrg št. 333, Hrvatsko.

Pozor gospodari na žvotlnjske bolesi!

Svakoga prolječa pojavljuje se **svinjska rudečica**, **vranlični prisad** i mnoge druge zarazne bolesi medju domaćim životinjama. Gospodari treba da budu na oprezu i da provedu cijepljenje još prije nego izgube koji komad, jer su svinje i goveda skupa a trošak za cijepljenje je razmjerno malen. U našoj državi priredjuje sada cjepiva Jugoslavenski serum zavod u Zagrebu. Ako gospodari trebaju upute, neka se obrate na taj zavod.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 25 para v denarju ali znakmah najmanj pa skupaj Din. 6.— sicer se naznanila ne objavijo.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Listnica upravnitva.

Pod „Novomesto“ leži v upravništvu več ponudb. Prosimo, da se inderent zglaš, ker nimamo naslova.

Lanene tropine,

ročno prešane razpošila Alojzij Trampuš, izdelovatelj lanenega olja, Golobrd št. 28, p. Medvode.

Pocinkano pločevino I^a,

vodovodne cevi, sesalke, brzoparilnice, štedilnice, peči, Portland cement, orodje za obrtnike in poljedelce, stavbene potrebščine, kuhinjsko posodo nudi po nižani ceni A. Sušnik, trgovina z železnino v Ljubljani, Zaloška cesta 21.

Bik

švicarske pasme, leto star, za plemo, se prod. Cena po dogovoru. Alojzij Pečnik, Stožice št. 32. Ježica.

Kobilo, konja, žrebe ali žrebico

šekastega tudi po životu! kupim A. Jeras, pos. Ribnica 148. Dolenjsko.

Ekonom

absolvent poljedelske šole na Grmu, z dvoletno prakso na boljšem veleposlovstvu, želi vstopiti takoj v službo na veleposlovstvo, kot oskrbnik. Cenjene ponudbe pod „Ekonom“ je poslati na uredništvo tega lista.

Vsi letniki „Kmetovalca“

popolnoma novi, deloma mehko, deloma trdo vezani se prodajo. Poizve se v upravništvu lista.

Pozor!

Janez, kam pa si nesel kožo v ustroj, ko si zaklal kravo, junca, teleta, prasiča itd.? — Kam drugam kakor v Jakob Planinškovo strojarno v Kandiji pri Novem mestu. Tam se izdeluje najboljši fino usnje vseh vrst domačega izdelka. Če hočeš imeti fino usnje, nesl kožo v ustroj. Priporoča se Jakob Planinšek, Kandija.

Stiskalnice za sadje in grozdje,

mline za grozdje in vso drugo železno priporočajo po nižani ceni A. Sušnik, trgovina z železnino, Ljubljana.

Lepa, novo-zidana hiša,

2 velike sobe in kuhinja, jedilna shramba, klet, drvarnica, vodnjak itd. in nlija pri veliki cesti blizu Maribora in tovarni: stanovanja takoj prosta, se takoj prodaja za 600.000.— kron od lastnika Fran Podlipnik, Maribor, Tezno 37.

Mladenič

okrog 30 let star, prikupljive zunanosti, z milionskim premoženjem, se želi seznaniti z dekletom ali vdovo do 33 let staro, ki bi imela večje kmetijsko posestvo. Ponudbe na „Kmetovalca“ pod št. 33.

Dva šafarja

za nadzorovanje vinogradov sprejme takoj v službo Friso Zemljic v Ljubljani.

Suhe gobe

deteljno in korenjevo seme, proso, in druge deželne pridelke kupuje po najvišji ceni Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Priporoča se tvrdka

Josip Petelin, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7. Edina tovarniška zaloga najboljših živalskih strojev za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam se dobi vsi posamezni deli za živalne stroje in kolosa, potrebščine za gospodinjstvo, krojače, čevljarje in sedlarje.

Upravnik (ekonom)

z strokovno šolsko izobrazbo, več vseh panog kmetijske, posebno pa v vinoradi in sadjarstvu praktičen, zmožen tudi vrtnarstva in čebelarstva, lezik slovenski in nemški, pošten, priden in zanesljiv, oženjen, srednje starosti z dobrimi pričevali, prosi boljše službe. Dopise pod: Martin Kranjc, Voćarska cesta 9. Zagreb.

Majer (šofer)

kateri ima veselje do poljedelstva, živino- in sadjarje. Ponudbe naj se pošljejo na naslov: Franc Possek, Loče pri Poljčanah.

Oklic upnikom!

Podpisana zadruga pozivlja upnike v smislu § 40. zadr. zak. za prigras tirjatev.

Mikarška zadruga na Sv. Gorl r. z. z. o. z. v likvidaciji.

Imaš ti solnčne pege, zajedavee, nabore, ogree?

Uporablaj Elza obrazno pomado!

Ali želiš imeti lep vrat, obraz in roke?

Uporablaj Elza obrazno pomado!

Ali so ti roke in obraz očistljivi v zimi in vetru?

Uporabl. Elza liližno-mlečno milo!

Ali že iš imeti kožo belo, mehko, čisto in zdravo?

Uporabl. Elza liližno-mlečno milo!

Ali se tožiš na izpadanju las, prhuta in osivelost?

Uporabl. Elza pomado za rast las!

Ali želiš bujne mehke in lepe lase?

Uporabl. Elza pomado za rast las!

TO je ono pravo?

Išči v vseh poslovnih samo prave Elza preparate od lekarnarja Feller. Naročiš naravnost, tako stane s pakovanjem in poštino, če denar naprej ali po povzetju: 2 velika porcelanasta lončka Elza-obrazne pomade 25 Din., 2 velika porcelanasta lončka Elza-pomade za rast las 25 Din., 4 velike kose Elza liližnega mlečnega mila 35 Din.

Kot primot: Elza-otliž zoper kurja očesa 2 Din in 3 Din; Elza-mentolni črniki 4 Din; Elza-posipalni prašek 3 Din; Elza-ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-sumski miris za sobo 15 Din; Glycerin 4 Din in 15 Din; Lysol, Lysoform 12 Din; Kineški čaj od 1 Din dalje; originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 Din; Elza-mrčesni prašek 7 Din; strup za podgane in miši 7 Din. Za primot se pakovanje in pošt. pos. računa. Na te cene se računa sedaj 5% doplatka. — Naročilna pisma adresirati na:

EUGEN V. FELLER, lekarnar, Stubica Donja, Elza trg št. 333, Hrvatsko.

Treba da Fellerjev Elzafluid Povsod kupiti mo e!

Ako ustanovite, da Fellerjev pravi Elzafluid kje ne morete dobiti, prosimo sporočite, takoj dobite sporočilo za Vas najugodnejše mesto, kje se prodaja

TO JE NAJBOLJŠE, KAR SEM KDAJ OKUŠAL!

Pravi Fellerjev Elzafluid kot dobrodejno sredstvo za drgnjenje! Za ude! Za vrat! Za glavo! Za zob! Za negovanje kože! Kot kosmetikum! Za negovanje ust! V zimi! V letu! Pri tisoč priložnostih pokaže se blagodelujoč, bolečine lajšajoč, koristen in mnogostransko uporabljen. Je veliko močnejši in bolj delujoč kakor francosko žganje in najboljše sredstvo te vrste! Nekoliko kapljic zadostuje, da tudi vi rečete!

To je najboljše, kar sem kdaj okušal!

Skupaj s pakovanjem in poština stane: 3, dvojnati ali 1 špeciialna steklenica 24 Din, 12 dvojnati ali 4 špeciialne steklenice 84 Din, 24 dvojnati ali 8 špeciialnih steklenic 146 Din, 36 dvojnati ali 12 špeciialnih steklenic 208 Din.

Pozor!

Pozor!

Ako hočete biti varčni

tedaj kupujte moj novoiznajdeni domači ročni mlin na vodo, motor ali gepelj. Melje moko od navadne do najfinejše vrste.

Najnovejši stroj za ličkanje in čiščenje koruze,

ki se na željo opremi, da služi kot vejalnik za vsako zrnje. Pojasnila in ceniki se razpošiljajo proti vpošiljlatvi znamke.

Jakob Pučko

izdelovalnica kmetijskih strojev
BUDINA-PTUJ

Zastopniki se sprejmejo. — Vsi moji stroji so bili na mariborski obrtni razstavi odlikovani z zlato kolajno.

Zakaj?

Zato ker je velikansko množino sukna, platna, parhenta in hlačevine prejela iz inozemskih tovarov, ter prodaja po čudovito nizkih cenah veletrgo- R. STERMECKI, vina CELJE, šte. 219. Cenik s tisoč slikami zastonj.

Jabolčni in hruševi divjaki

eno- in dvoletni. Zahtevajte ponudbe od drevosnice I. Dolinšek, St. Mj., p. Velenje.

Srne, zajce in vse druge divjačine kipi hotelir Jg. Paar, Jesenice, Gorenjsko.

Vrtnar

absolvent sadlarske, vinarske in vrtnarske šole tudi v poljedelstvu praktičen z večletnimi praktičnimi spričevali kot ekonom in vrtnar, oženjen, slovenskega in nemškega jezika zmožen, delaven in pošten, želi službo premeniti. Dopise na Jos. Linek, Cvetna cesta 1., Zagreb.

Milnske kamne,

sekane iz najboljših bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisarno garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju.

ANDREJ OSET — Maribor

Aleksandrova cesta 87. — Telefon št. 88. trgovina senna, slame, krompirja, fišola, s drvmi žitom in dragimi deželnimi pridelki. Brosilavi: Andrej Oset, Maribor.

Hlode, gojzdove, trame, deske in drva

ponudite Lesni družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8 pred sodaljo. Plačujejo se najvišje dnevne cene

Stavbeno podjetje.

Mestni stavbenik. Zidarski mojster.

Al. in Val. Accetto, — Ljubljana
Trnovski pristan št. 14.

Zaprisežena sodna cenilca. Prevzema vsakovrstne visoke stavbe v mestu in po deželi (od zunaj specielno praktična in higienična gospodarska poslopja in hleve), izvršitev načrtov in proračunov — nadalje oblastveno koncesionirana posredovalnica za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Umetna gnojila kakor kajnit, kali jevo sol in to- maževo žlindro dobavlja takoj v vagonskih kakor tudi v manjših množinah najceneje

Paternost & Remic

Ljubljana,

Slomškova ulica št. 11. — Telefon 589

PRVOVRSTNA

UMETNA

GNOJILA

dobavlja najceneje veletrgovina

Vinko Vabič

Žalec — Slovenija

Jamstvo za vsebino!

Vse vrste v zalogi:

18 % Thomasovo žlindro.

40—42 % kali jevo sol,

18—20 % kostni superfosfat,

15 % rudninski superfosfat,

15—17 % apneni dušik.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registrov. zadruga z neomejeno zavezo ■ v LJUBLJANI ■

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18

Obrestuje hranilne vloge po **4%** (1)

brez vsakega odbitka rentnega davka katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 160.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1.200.000 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev.

iz najslavnejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „Welsla“.

Sadjerejci, vinogradniki, poljedelci, vrtnarji!

Zahtevajte brezplačni seznam najzanesljivejših sredstev za pokončevanje mrčesa itd. na sadnem drevju, škodljivcev po poljih in vrtovih, dalje peronosporo in snetjavosti pri žitu.

„Ljubljanska komercialna družba“
LJUBLJANA I, Bleiweisova cesta 18.

Vinometre „Bernadot“ — Asbeste bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tannin — Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

drogerija ANTON RANC
Ljubljana, Židovska ulica 1.

KOSE

prima avstrijski produkt, i

BRUSOVI

uz originalne tvorničke cijene kod

„ORBIS“ d. d.
Zagreb

Paromlinska cesta 1.

Telef. 10 i 1230 — Telegr. „Orbis“

Upravišтво „Kmetovalca“

sprejema

primerne
inseerate

po cenah,
ki so razvidne na
poglavju.

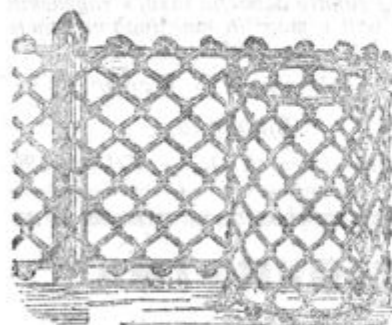
Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti „Kmetovalec“ izhaja dvakrat mesečno v 30 tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Kdor potrebuje

turške kose, železne pluge, slamoreznice, mlatilnice, preše in mline za sadje in grozdje, kotle za pičo in žganje, reporeznice, pajkeljne, gepeljne, brzoparilnike, štedilnike, različne tehtnice, orodje in sploh vso železnino naj se obrne pismeno ali ustmeno na novo trgovino

ŠOŠTERIČ, PETAN & ERKER

v Ljubljani, na Resljevi cesti šte. 20.
kjer bode te na ceneje in najboljše postrežen.

Lične in cenene žične mreže pletene s strojem iz najboljših v ognju pocinkane žice za OGRAJE VRTOV IN DREVESNIC, vsakovrstne ŽIČNE TKANINE iz železne, pocinkane in medene žice za STROJE, MLINE IN OKNA, ELASTIČNE POSTELNE MREŽE iz galvanizirane žice na lesenem okvirju v različnih velikostih, raznovrstna SITA, REŠETA in razne LESNE IZDELKE (suho robo) za hišno in kuhinsko uporabo izdeluje in dobavlja po najnižjih dnevnih cenah:

EVGEN IVANC, Sodružica Slovenija.

tovarna žičnih tkanin in pletenin, trgovina s sitarskim in lesenim blagom

Zahtevajte ponudbe in ilustrirani cenik brezplačno.

**Močne in trpežne
bakrene kotle**

vseh vrst s široki mi kapami izdeluje edino

Kotlarska zadruga
v Ljubljani.

Kolodvorska ulica 28.

Nizke cene!

Stalna zaloga!

Čisti domači izdelki!

Sprejemajo se vsa to stroko spadajoča popravila.

Sodi

za vino, žganje,
olje, mast, med
petrolej

za transport in shrambo
ima vedno v zalogi
vsako množino

Franjo Repič
sodarski mojster
Trnovo, Ljubljana

Istotam sprejemajo se v
to stroko spadajoča popravila.

Solidno delo!

Cene zmerni! Točna
postrežba!

Iv. Jax in sin
Ljubljana.

Gospodstva cesta
šivalni stroji in
stroji: pletenje

Izborna konstrukcija in
elegančna izvršitev iz
tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867.
Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji

„A D L E R“
Ceniki zastoj in franko.

**Kolesa iz prvih
tovarn:**

DÜRKOPP, STYRIA,
WAPFENHOF.

Kmetovalci!!

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za leto 1923.

je izšla!

Letošnja izdaja je posebno obširna in vsebuje za čitatelje bogato poučno snov. Pridejanih je 12 beležnih listov, na koje kmetovalci lahko vpisujejo vse kmetijstva se tičeče važne beležke, ki ne bodo v korist samo sedanjim pospodarjem ampak bodo važne tudi za naslednike.

**Pratika stane v nadrž. prodaji
3 Din.**

Kmetovalci! Ne pozabite, da je Blasnikova Velika Pratika vaše najstarejše kmetako glasilo.

PRATIKA se dobiva skoro v vseh trgovinah; kjer bi je pa ne bilo dobiti, naj se naroči naravnost v tiskarno J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg 12.